

INDHOLDSFORTEGNELSE

(Klik på links og kom direkte til artikel)

Ægteskab

- (1.) Juraen ved vores bryllup
- (2.) Ægtefællers pensionsrettigheder
- (3.) Råd om ægtepagter

Ugift samlevende

- (4.) Registrer din samlever i ATP
- (5.) Papirer til papirløse

Separation, skilsmisse eller samlivsbrud

- (6.) Separation og skilsmisse
- (7.) Hus eller lejlighed i skilsmissen
- (8.) Ægtefællers pensionsrettigheder ved separation og skilsmisse

Børn

- (10.) Børn forældremyndighed og samvær

Arv og gaver

- (13.) Når samleveren dør
- (14.) Ved dødsfald
- (15.) Skifte af dødsboer
- (16.) Pas på følelserne ved død
- (17.) Når du har arvet - passer du så på din arv?

Testamente

- (18.) 13 gode grunde til ikke at oprette testamente
- (19.) Børnetestamente
- (20.) 1+1=3

Digital arv

- (21.) Digital arv
- (22.) Hvad er et "Facebooktestamente"?

Fast ejendom

- (23.) Før du køber nybygget hus
- (24.) Køb og salg af bolig

Inkasso

- (25.) Forum Inkasso
- (26.) Inkasso over landegrænserne
- (27.) Forum Advokaters Rykkerservice

Virksomhed

- (28.) Valg af virksomhedsform
- (29.) Virksomhedens aftaler
- (30.) Salgs og leveringsbetingelser
- (31.) Ægtepagt - beskyt din virksomhed
- (32.) Entrepriser
- (35.) Tilfredse medarbejdere er guld værd

forum

Juraen ved vores bryllup

(om at vælge den bedste formueordning – den, der følger automatisk med brylluppet, er normalt ikke den bedste)

Kun få gør sig klart, at når de vælger at gifte sig, så indgår de en "usynlig juridisk kontrakt". Den kontrakt, der indgås mellem to mennesker, forpligter gensidigt. Jurister siger, at ægteskabet har nogle særlige retsvirkninger. Mange bliver først klar over det, når ægteskabet ophører, enten ved skilsmisse eller ved død. Hos Forum Advokater har vi stor erfaring på dette område, og vi vil gerne udbrede kendskabet til de muligheder, der ligger i at tænke over juraen i forbindelse med ægteskab. Før det indgås eller undervejs.

Når talen er om at indgå ægteskab, så anslås de romantiske toner og det er naturligvis aldrig rart at skulle tænke på, hvad der sker, hvis den ene dør eller vil skilles. Men ikke desto mindre har det væsentlig betydning for familiens fremtidige liv. Har I boet sammen i forvejen, måske købt hus sammen, og derfor lavet et testamente, tegnet krydslivsforsikringer for at sikre hinanden, kan retsstillingen i relation til disse ting ændre sig, hvis I indgår ægteskab uden samtidig at få set tingene igennem, og rettet til, så det stadig passer med de ønsker, I har for hinanden og familien. Hvis I laver en plan over jeres bryllup, så kan I få store fordele ved at have et programpunkt, som I f.eks. kunne kalde "Juraen ved vores bryllup".

Og hvorfor så det? Jo – når I gifter jer, så får I automatisk det, der hedder "formuefællesskab". Men den automatiske ordning er næsten aldrig den bedste løsning.

Som advokater undrer vi os over, at dem, der planlægger et bryllup til mindste detalje slet ikke interesserer sig for, at de med ja på rådhus eller i kirke siger "ja" til en helt ny juridisk retsstilling. Helt uden at undersøge, hvad det betyder. Det må være udtryk for en meget høj grad af tillid til, at lovgivningen er på toppen. Som advokater kan vi uden at genere lovgiverne sige, at lovgivningen ikke er på toppen. I kan opnå fordele ved at overveje, hvordan I vil indrette jer – rent juridisk.

Som ægtefælle arver du alt, hvis der ikke er børn, forudsat der ikke er oprettet testamente. Er der børn arver ægtefællen 1/2 af det, der falder i arv efter førstafdøde. Næsten alle ægtefæller, der kender reglerne, opretter testamente til gavn for længstlevende. I 1990 blev der gennemført en omfattende lovreform, som gjorde det muligt at oprette aftale om særeje i ægteskabet på næsten enhver tænkelig måde. Særejet kan i dag skræddersyes til hvert enkelt ægtepar.

Hvis I bare gifter jer, får I automatisk formuefællesskab - også kaldet fælleseje - i ægteskabet. Det følger af lov om ægteskabets retsvirkninger - fra 1925! - blandt jurister kaldes den retsvirkningsloven. Ca. 90% af alle nygifte har rent fælleseje, men dermed er bestemt ikke sagt, at fælleseje altid er den fornuftigste løsning.

Formuefællesskabet omfatter ikke blot alt, hvad I hver for sig ejer ved ægteskabets indgåelse, men også alt, hvad I hver for sig erhverver i fremtiden, uanset om der er tale om opsparing, tipsgevinster, arv eller gaver.

I bør i god tid før brylluppet stille og roligt drøfte, om I begge ønsker at ligedele jeres eventuelle positive formue med den anden, hvis ægteskabet skulle vise sig ikke at holde resten af livet. Hvis I begge synes, det vil være mest rimeligt med en deling af alt, hvad I ejer, - også det I hver for sig havde med ind i ægteskabet - behøver I slet ikke foretage jer noget. Så passer den almindelige regel om fælleseje også på jeres ægteskab. Dog skal I være opmærksom på de nye regler om ægtefællers pensionsrettigheder. Loven betyder, at ingen pensionsopsparinger længere skal deles med ens ægtefælle ved skilsmisse.

Hvis I hverken har positiv eller negativ formue, og ingen af jer heller ikke regner med nogensinde at komme til at arve noget af betydning, kan I normalt roligt holde jer til formuefællesskabet.

Hvis den ene ægtefælle har en vis formue - stor eller lille - mens den anden ægtefælle ikke ejer ret meget andet end sit gode humør, sit tøj, og en stor studiegæld, er det ret så naturligt, at ægtefællen med formue ikke er særligt begejstret ved tanken om, at formuen vil blive halveret, hvis ægteskabet skulle høre til de over 40% af alle ægtefæller, som på et eller andet tidspunkt bliver skilt.

Vær opmærksom på, at der altid vil være følelser på spil, når der drøftes formueordning. Det kan være næsten umuligt at undgå, at der kommer sårede følelse og andre negative tanker på bordet.

I mange tilfælde vil en blandet formueordning kunne være den rette - og følelsesmæssigt set - løsning. Indtil 1990 var der mange, som i denne situation alligevel foretrak fælleseje frem for særeje, fordi fælleseje stillede den længstlevende ægtefælle bedst ved dødsfald. Sådant er det ikke længere. Tværtimod kan I nu ved at vælge den rigtige særejetype stille den længstlevende bedre end ved fælleseje.

Hvis I ønsker en anden ordning end almindeligt formuefællesskab, skal I oprette en ægtepagt og dermed få særeje af den ene eller anden art. En ægtepagt er et juridisk dokument, der skal være tinglyst, før det er gyldigt. Der er skrevet store juridiske afhandlinger om ægtepagter, fordi der er så mange forskellige valgmuligheder.

FORTSÆTTES ➔

Og når I selv har overvejet det – så del jeres viden med andre. Mange vil have gavn af at kende mulighederne.

Hvem har brug for en ægtepagt?

En juridisk professor har sagt, at "hvis danskerne kendte fordelene ved ægtepagt, og hvis de kendte ulemperne ved formuefællesskab, så ville alle vælge en ægtepagt".

Ægtepagten er et individuelt dokument, der skal udarbejdes, så det passer til det enkelte pars forhold. Derfor er det ikke muligt at lave en komplet tjekliste, som viser, hvem der skal vælge ægtepagten – men her er nogle eksempler til inspiration:

- Har I "dine, mine og vores børn" bør I overveje at kombinere en ægtepagt med testamente (derved kan I f.eks. sikre, at længstlevende vil sidde tilbage med 31/32 af den samlede formue, hvorved skifte med afdødes børn bliver økonomisk overkommelig)
- Hvis den ene ægtefælle har en negativ formue, f.eks. p. g. a. studiegæld, vil en ægtepagt sikre den af jer, der har formuen (hvis hustruen f.eks. ejer 400.000 kr. og manden dør med en negativ formue, så skal hustruen til manden aflevere 200.000 kr. – det kan undgås med ægtepagt)
- Hvis I vil bevare familieværdier specifikt for familien.
- Hvis I vil sikre, at pensioner ved skilsmisse så vidt muligt ikke giver skæve resultater.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside

www.forumadvokater.dk

Ægtefællers pensionsrettigheder

Overblik over loven

Loven om ægtefællers pensionsrettigheder trådte i kraft den 1. januar 2007. Den omfatter kun personer, der er gift og bliver kun relevant ved død, separation eller skilsmisse.

Tommelfingerreglen er, at "pensionen følger personen", dvs. ingen rimelige pensioner skal deles, men kan udtages forlods. En rimelig pension svarer til, hvad der kan forventes, eller er almindelig, blandt andet i forhold til ægtefællernes job, uddannelse, løn og indbetalingsmønster. Hvis der er sparet ekstra op til pension hos den ene ægtefælle, skal den ekstraordinære indbetaling foretaget under ægteskabet deles mellem ægtefællerne.

Der findes to kompensations typer:

- Fællesskabskompensationen kan blive aktuel, hvis den ene ægtefælle af hensyn til familien har været uden for arbejdsmarkedet, haft orlov eller været på deltid og dermed har lidt et pensionstab.
- Rimelighedskompensationen kan blive aktuel, hvis den ene ægtefælle stilles urimeligt pensionsmæssigt, fordi den anden ægtefælle kan udtage sin fulde pension uden at skulle dele. Betingelsen her er, at ægteskabet har varet i over ca. 15 år.

Ægtefæller kan oprette en ægtepagt om deling af kapital- og ratepensioner. Ægtepagten skal tinglyses.

Baggrund

Folketinget har vedtaget en lov om, hvordan pensioner skal behandles, når en ægtefælle dør, og når ægtefæller skal separeres eller skilles. Loven hedder Lov nr. 483 af 7. juni 2006: Pensionsrettigheders behandling ved død samt separation og skilsmisse. Loven gælder for de separationer og skilsmisser, der meddeles efter den 1. januar 2007.

Pensionen følger personen

Helt overordnet betyder loven, at efter 1. januar 2007 tilhører enhver pension den person, hvis navn står på opsparingen. Sådan har det stort set altid været med f.eks. arbejdsmarkedspensioner og overenskomstaftalte pensioner.

Det nye er, at det fra årsskiftet også gælder for rate- og kapitalpensioner. Fremover bliver rate- og kapitalpensioner som udgangspunkt ikke delt ved en eventuel separation og skilsmisse. Loven har altså først og fremmest indflydelse på de ægteskaber, hvor der er en eller flere rate- eller kapitalpensioner.

Her er nogle spørgsmål, der kan hjælpe dig:

1. Har du eller din ægtefælle en rate- eller kapitalpension? HVIS JA, så bør I sammen finde ud af, i hvis navn den står. Kontakt evt. jeres bank- eller pensionsrådgiver.

HVIS NEJ, så har denne lov ikke umiddelbart nogen betydning for dig. Alligevel er det en god idé at få et overblik over dine og din ægtefælles pensionsforhold.

2. Ønsker du og din ægtefælle i tilfælde af separations og skilsmisse efter 1. januar 2007 fortsat at dele pensionen?

HVIS JA, så kan du og din ægtefælle aftale dette ved en ægtepagt.

HVIS NEJ, så skal du blot være opmærksom på, at efter 1. januar 2007 tilhører opsparingen den person, i hvis navn den er oprettet.

3. Overvejer du separation eller skilsmisse?

HVIS JA, så skal du vide, at efter 1. januar 2007 tilfalder rate- eller kapitalpensionen den ægtefælle, hvis navn står på opsparingen.

HVIS NEJ, så er det alligevel vigtigt, at du og din ægtefælle gør jer klart, hvilke pensioner, du og din ægtefælle har i ægteskabet. Er der en rate- eller kapitalpension, kan I lave en aftale om deling ved eventuel separation og skilsmisse.

Ingen pensioner skal deles

Loven betyder, at ingen pensionsopsparinger længere skal deles med ens ægtefælle ved separation eller skilsmisse. Heller ikke kapital- og ratepensioner vil blive delt, som det tidligere er sket. Det kan især få konsekvenser for den ægtefælle, der ikke har sparet så meget pension op i eget navn, fordi ægtefællen måske har været på deltid eller gået hjemme i en periode.

Mulighed for kompensation

Hvis du og din ægtefælle ikke har oprettet en ægtepagt og står over for en skilsmisse, er der indlagt et sikkerhedsnet for de ægtefæller, der bliver meget dårligt stillet pensionsmæssigt i forhold til ægtefællen. I sådanne tilfælde kan der blive tale om kompensation. Der kan gives rimelighedskompensation, hvis ægteskabet har varet over ca. 15 år, og hvis der er meget stor forskel på, hvad den ene part har opsparret i forhold til den anden. Den anden mulighed er fællesskabskompensation, som kan gives i de tilfælde, hvor den ene ægtefælle for eksempel har været helt eller delvist væk fra arbejdsmarkedet af hensyn til familien. Kompensationerne udløses dog ikke automatisk. Enten skal du og din ægtefælle indgå aftaler om det i skilsmissesituationen eller via en retssag søge at opnå kompensation. Det sikreste er at aftale det nødvendige, mens du og din ægtefælle er enige.

FAQ - de typiske spørgsmål om nye regler om ægtefællepension

Her er nogle af de spørgsmål, vi oftest møder i forbindelse med den nye lovgivning om behandlingen af ægtefællers pensionsrettigheder på ægtefælleskifte:

Gælder loven for alle, der er gift?

Ja, loven gælder for alle, der er gift, uanset om ægteskabet er indgået før eller efter den 1. januar 2007.

Hvilke pensioner kan deles?

Ingen pensioner deles ved separation eller skilsmisse, medmindre ægtefællerne har indgået ægtepagt med aftaler om en deling.

Loven indeholder dog muligheder for at kompensere en ægtefælle, der er dårligt stillet pensionsmæssigt.

Hvis der er indbetalt ekstraordinært på en pensionsordning og den ekstraordinære indbetaling beløbsmæssigt ligger ud over en rimelige pensionsopsparing, er det en type opsparing, som vil indgå i fællesboet. Dvs. at opsparingen ved en separation og skilsmisse skal deles.

Hvad er en almindelig (rimelig) pensionsordning?

Langt de fleste pensionsordninger vil være en rimelig pensionsordning. Til eksempel kan nævnes, at alle arbejdsmarkedspensioner typisk vil være rimelige pensionsordninger, og at det samme gælder for andre pensionstyper, hvor der betales regelmæssige bidrag af en størrelse, der svarer til ægtefællens økonomiske forhold og forventede pensioneringstidspunkt.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Giv din næste et godt råd- om ægtepagter

(Fordele ved at ændre formueordning)

Hvem tør komme hjem til ægtefællen og foreslå at "nu skal vi oprette en ægtepagt"? Hvem tør midt i det hyggelige planlægningsmøde om brylluppet foreslå at; "vi skal for resten også lige have møde med advokaten om en ægtepagt"? Tør forældrene, der med glæde ser datteren eller sønnen kaste sig ud i ægteskabets velsignelser?

Svaret er, at der ikke er mange, der tør! Den gode stemning kan let gå af fløjten. Derfor oprettes relativt få ægtepagter i Danmark. Flere er dog begyndt at oprette ægtepagter, af dem mange fordi der i omgangskredsen har været et konkret eksempel på, hvordan det går, når der ikke er oprettet ægtepagt.

Og det er faktisk en skam. Lad os tale om ægtepagter, som om alt muligt andet. Vi skal da selv bestemme, hvad vi vil bruge tiden til – og her som på mange andre områder gælder, at det er bedre at forebygge end at helbrede. De eneste, der kan profitere af manglende ægtepagter er advokater, der lever af at rede trådene ud, når det er gået galt. Men det er lidt negativt – langt mere tilfredsstillende er det at være med til at forebygge, blandt andet ved at fortælle, hvordan reglerne faktisk er.

En juridisk professor har sagt, at "de fleste, der gifter sig, ville lave en ægtepagt, hvis de vidste, hvad der sker, når de ikke har en"! Så enkelt og så utroligt forholder det sig.

Hvis I ikke gør noget

Når der siges ja i kirken eller på rådhuset, så følger der ikke blot en vielsesattest, men et helt nyt sæt regler om familiens økonomi. Udgangspunktet hedder "formuefællesskab". Det er et mærkeligt ord, der er mest egnet til at forvirre – for mens ægteskabet består, er der faktisk ikke så meget fællesskab i økonomien som ordet antyder. Derimod er der meget fællesskab i økonomien, når ægteskabet ophører, hvad enten det sker ved separation og skilsmisse eller ved død.

Under ægteskabet gælder særregler og særhæften. Ægtefæller hæfter ikke for hinandens gæld. Der er dog nogle undtagelser. Den vigtigste gælder skat opstået, mens ægtefællerne har boet sammen i ægteskabet, men hovedreglen er, at ægtefællernes økonomi ikke blandes sammen.

Ved separation og skilsmisse skal der deles. Forenklet udtrykt skal ægtefællerne dele positiv nettoformue. Hvis de i alt ejer en halv million efter fradrag af gæld, skal de hver have 250.000 kr. Der er særlige regler om pensioner. Udgangspunktet er, at rimelige pensioner ikke skal deles. Hvis den ene ægtefælle skylder mere væk end ægtefællen ejer (egenkapitalen er negativ) skal vedkommendes

gæld ikke deles, men den anden ægtefælle, som måske har en nettoformue på 400.000 kr., skal aflevere det halve.

Var det det, vi ville?

Mange ægtefæller har den holdning, at de gifter sig for at være fælles om børn og hjem, men ikke nødvendigvis for at have fælles formue. Det føles problematisk for en ægtefælle, at den anden måske vælger at forlade ægteskabet uden grund og så lige medtager halvdelen af formuen og hele sin pension. Var det meningen med det hele?

Det kan godt være, men i mange tilfælde kommer reglerne bag på dem, de gælder for.

Budskabet er, at der er grund til at forstå reglerne og til at beslutte om de er gode nok, som de er, eller om I ønsker det anderledes.

Og det er faktisk muligt at bestemme selv. Reglerne om ægtepagter har siden 1990 været yderst fleksible, sådan at næsten ethvert ønske kan imødekommes, og ægtepagten kan skrues sådan sammen, at den i vidt omfang kan passe til de ændrede formueforhold, som de fleste oplever hen ad vejen.

Hvordan aftales særeje?

Særeje er de aktiver, som der ved en ægtepagt er defineret som særeje. Der findes mange særejeformer, f.eks.:

- fuldstændigt særeje
- skilsmissesæreje
- ægtefællebegunstigende kombinationssæreje
- arvingsbegunstigede kombinationssæreje
- brødelssæreje
- aftrapningssæreje
- tidsbegrænset særeje
- kombinationer af de foran omtalte modeller

Særeje skal aftales skriftligt i et juridisk dokument – en ægtepagt. Den skal underskrives af begge ægtefæller og tinglyses ved personbogen. Uden tinglysning er den ugyldig. Ændringer eller ophævelse af en ægtepagt skal ligeledes tinglyses.

Særeje kan også bestemmes af tredjemand, f.eks. i testament, i gavebrev eller i en arveforskukskontrakt. Der kan indsættes særejebestemmelser i begunstigelseserklæringer i livs- og ulykkesforsikringer og i kapital- og ratepensionskonti.

FORTSÆTTES ➔

Endelig vil vi gøre opmærksom på, at der i testamenter oprettet før 1. oktober 1990 kan være indsat bestemmelser om, at arven skal være særeje. Det fortolkes som "skilsmisssæreje". Det er nødvendigt at ændre sådanne testamenter, hvis du ønsker, at arven skal blive særeje af den type, som vi kendte, da testamentet blev oprettet (før 1990), dvs. fuldstændigt særeje, således at arven ikke skal deles med svigerbørn hverken ved separation, skilsmisse eller død. Det gælder imidlertid også, hvis det ønskes, at arven kun skal være skilsmisssæreje med den begrundelse, at arvingernes ægtefæller eventuelt kan hensidde i uskiftet bo, hvis de skulle blive længstlevende. Der kan jo altid ske det, at arvingernes ægtefæller dør før testators arvinger, og i denne situation er det næppe ønsket, at arvingerne skal dele arven efter dig med deres ægtefællers dødsbo. Lovens formodningsregel medfører imidlertid, at arvingerne havner i det, som blandt jurister kaldes fælden ved skilsmisssæreje – derfor bør de gamle testamenter revideres.

Træf et valg!

En ægtepagt er din mulighed for at få den formueordning, der passer bedst. Du kan eventuelt kombinere ægtepagten med et testamente. Derved kan bl.a. opnås, at længstlevende ægtefælle ved førstafdødes død vil sidde tilbage med 31/32 af formuen. Du kan også bruge ægtepagten til at beskytte din virksomhed – og det kan du gøre samtidig med, at du så giver din ægtefælle en passende "modbeskyttelse" eller med andre ord: Hensynene afvejes mod hinanden på en god måde – en måde der tilgodeser netop jeres behov og ønsker.

Det gode råd lyder: find ud af, hvad de gældende regler betyder for dig og din ægtefælle? Hvordan ville I have det, hvis I selv skulle bestemme? Tal om det. Vær enige om at det er både fornuftigt og nødvendigt. Og tal samtidig om: Hvordan ser det for resten ud, hvis en af os dør, før vi venter det. Er vi forsikret? Arver vi hinanden så meget, som vi tror? Beslut, om I skal gøre noget, eller om det er godt nok, som det er.

Husk også, at det, som er det gode og rigtige valg i dag, måske slet ikke er det om fem år. Så har I måske fået børn eller egen virksomhed – eller noget helt tredje. Så derfor: tag "livet" op til revision mindst hvert femte år for at tjekke, om alt nu er, som I gerne vil have det.

Vil du vide mere ?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Registrer din samlever i ATP - og lidt om ATP ved dødsfald (mulighed for dødsfaldssum på op til kr. 50.000 for ugifte samlevende)

Registrer din samlever

Ugifte samlevende har i lighed med ægtefæller ret til at få udbetalt et engangsbeløb ved dødsfald. Beløbet kaldes en dødsfaldssum. Desværre er kun relativt få opmærksomme på, at de har mulighed for at registrere deres samlever i ATP. Det kan du læse om her.

ATP dækker også efterladte

Det er ikke kun dig, der er forsikret i ATP. Din forsikring indeholder også en dødsfaldssum til dine efterladte. ATP udbetaler et engangsbeløb til din ægtefælle og til børn under 18 år, når du dør.

Dødsfaldssummens størrelse afhænger i dag af, hvor meget du har indbetalt til ATP og derfor også af, hvor gammel du er.

Udbetaling af dødsfaldssummen sker med få undtagelser automatisk og sædvanligvis inden for 3 uger efter dødsfaldet, fordi ATP får direkte besked fra Folkeregisteret.

Du kan ikke testamentere din ATP eller indsætte en begunstiget. Din ATP-udbetaling ophører, når du dør.

Men du kan registrere din ugifte samlever, hvorved din samlever vil få udbetalt dødsfaldssummen.

Beløb og betingelser

Du kan få udbetalt et engangsbeløb på op til 50.000 kr. før boafgift, når din samlever dør. Det er dog en betingelse for udbetaling, at:

- Du har noteret jer som samlevende hos ATP.
- Du har boet sammen med dine samlever på fælles folkeregisteradresse de seneste 2 år inden dødsfaldet.
- Betingelserne for at kunne indgå ægteskab har været opfyldt i de seneste 2 år inden dødsfaldet.
- Din samlever har været med i ATP i mindst 2 år efter 1. januar 2002.
- Din samlever har indbetalt til ATP svarende til mindst 2 års fulde indbetalinger efter 1. januar 2002.

Når disse betingelser er opfyldt, er du som samlever sikret beløbet på op til 50.000 kr. - også hvis din samlever holder op med at betale til ATP. Dog nedsættes engangsbeløbet på 50.000 kr. gradvist i takt med din samlevers alder, hvis din samlever dør efter at være fyldt 66 år:

Afdøde var fyldt 66 år: Engangsbeløbet er 40.000 kr.
Afdøde var fyldt 67 år: Engangsbeløbet er 30.000 kr.
Afdøde var fyldt 68 år: Engangsbeløbet er 20.000 kr.
Afdøde var fyldt 69 år: Engangsbeløbet er 10.000 kr.
Afdøde var fyldt 70 år: Engangsbeløbet er 0 kr.

Der skal altid betales en afgift til SKAT på 40% af dødsfaldssummen.

Registrering af din samlever

Du registrerer din samlever på ATP' hjemmeside www.atp.dk, hvor både du og din samlever med NEMid skal registrere jer.

Betingelser for registrering af samlever:

- Du og din samlever skal have samme folkeregisteradresse.
- Du og din samlever skal opfylde betingelserne for at kunne indgå ægteskab.
- Separerede kan ikke blive noteret. I skal være ugifte eller skilte.
- Mindst den ene skal være med i ATP og have indbetalt efter 1. januar 2002. Og det er kun den, der er med, der kan udbetales dødsfaldssum efter.
- Mindste den ene skal være under 70 år.

Død i udlandet

Hvis en ATP-berettiget dør i udlandet, skal de efterladte være opmærksomme, at ATP ikke får besked om dødsfaldet af de udenlandske myndigheder. Derfor må efterladte selv kontakte ATP for at få en eventuel dødsfaldssum udbetalt.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Papirer til papirløse

(gode grunde til at I gifter jer)

Samlivskontrakt

Papirløse – der absolut ikke vil gifte sig – bør ikke forblive papirløse. De bør lave et testamente og en samlivskontrakt, hvor der i hvert fald skal tages stilling til om I vil:

- Forpligte hinanden til at betale til fællesskabet efter evne.
- Give hinanden fuldmagt til på begges vegne at foretage visse handlinger og indkøb.
- Forpligte hinanden til at oprette en konto til betaling af jeres fælles udgifter.
- Forhindre hinanden i at rejse særlige krav i tilfælde af uenighed på et senere tidspunkt.
- Aftale nogle regler for en eventuel lejebolig eller ejerbolig.
- Fastsætte regler for opsigelsen af samlivskontrakten.
- Fastsætte regler for fordelingen af jeres fælles løsøre i tilfælde af, at jeres forhold bliver opløst.

Hos Forum Advokater anbefaler vi jer at lave en kontrakt – og overveje indholdet grundigt. Det kan forebygge konflikter og lette situationen ved dødsfald (når den er kombineret med testamente og begunstigelsesindsættelser).

I daglig tale bruger mange udtrykket papirløse om ugifte samlevende.

Testamente

Ugifte samlevende bør oprette testamente til fordel for hinanden, da der ellers slet ikke er arveret mellem jer indbyrdes. Dette gælder, uanset om I har børn eller ej, og uanset hvor længe I har boet sammen. Efter 2 års samliv skal der ikke betales tillægsboafgift, men alene boafgift af arven mellem ugifte samlevende.

Der er ikke automatisk arveret mellem ugifte samlevende (papirløse). Vil I sikre hinanden, skal I oprette testamente.

Begunstigelser og ATP

Nu har samlevende i lighed med ægtefæller ret til at få udbetalt et engangsbeløb ved dødsfald. Beløbet kaldes en dødsfaldssum. Desværre er kun relativt få opmærksomme på, at de for at få mulighed for denne ret skal anmelde til ATP.

I bør også overveje om I skal indsætte hinanden som begunstiget i forsikringer og pensioner.

Fra 2008 er ugifte samlevende, som har haft fælles folkeregisteradresse i 2 år på dødsdagen eller har barn sammen, nærmeste

begunstigede i en livsforsikring eller pensionsordning. Selv om det fremgår af loven, anbefaler vi alligevel at sende en besked om begunstigelse til det selskab, som styrer din pensionsordning eller livsforsikring. Begrundelsen for den anbefaling er nogle lidt indviklede overgangsregler.

Økonomiske forhold omkring samliv

Inden du vælger at leve sammen med en anden, bør du gøre dig klart, om det får negative økonomiske konsekvenser for dig.

At leve sammen uden at være gift, kan have konsekvenser i større eller mindre omfang for to grupper. Nemlig pensionister, herunder førtidspensionister og enlige, der modtager børnetilskud, boligydelse, boligsikring eller ægtefællebidrag. Hvis du som pensionist indleder et nyt samlivsforhold, skal samleverens indkomst regnes med ved beregningen af pensionstillæg og personlige tillæg. Du bliver fra samlivets påbegyndelse sidestillet med en gift pensionist. Hvis du tilhører den anden gruppe af enlige, er der flere situationer, hvor du mister ydelser ved at involvere dig i et samlivsforhold.

Det gælder hvis du modtager ordinært og ekstra børnetilskud, for samlivet medfører, at disse udbetalinger stopper fra det næste kvartal. Får du tilskud til betaling af dine børns pladser i en daginstitution, kommer din samlevers indtægter til at tælle med ved beregningen af disse ydelser. Modtager du boligsikring eller boligydelse som tilskud til din husleje, tæller samleverens indtægt med ved beregningen af disse ydelser.

Modtager du bidrag fra din tidligere ægtefælle, og dette bidrag skal fastsættes af statsforvaltningen, kan samlivet medføre, at en tidligere ægtefælle vil kunne få nedsat bidraget til nul.

Ti ulemper ved ikke at være gift

1. Hovedparten af alle samlevende i Danmark burde for længst have giftet sig eller indgået et registreret partnerskab, hvis samlivsformen skulle vælges ud fra en rent juridisk vurdering. Udgangspunktet er nemlig, at parterne må aftale sig til rette, hvis de vil sikre sig selv og hinanden - under samlivet, i tilfælde af opløsning af det og ved død. Man kan ikke aftale formuefællesskab efter det regelsæt, der gælder for gifte.
2. Du og din samlever har ikke pligt til at forsørge hinanden. Man kan på en måde endda sige, at I ikke har ret til det, hvorfor det vil kunne få skattemæssige problemer, hvis eksempelvis den ene slet ikke har noget arbejde men er hjemmegående.

FORTSÆTTES ➔

3. Du og din samlever får ingen automatisk arveret efter hinanden, og det gælder uanset, hvor mange år, I bor sammen.
4. Du og din samlever skal mindst bo sammen i to år på en fælles adresse, før en eventuel boafgift kun bliver på 15% af nettoboet ud over 276.600 kr. (2016) Ægtefæller skal slet ikke betale boafgift ("arveafgift").
5. Du og din samlever får ikke ret til ægtefællepension fra den andens eventuelle pensionsordninger.
6. Du og din samlever er først 'nærmeste pårørende' i den andens livs- og ulykkesforsikringer samt kapital- og ratepensionsordninger efter to års samliv på samme folkeregisteradresse.
7. Du og din samlever kan ikke benytte de særlige overførselsregler i skattelovgivningen, fx hvad angår et uudnyttet underskud, personfradrag eller uudnyttet fradrag i mellemskatten.
8. Du og din samlever kan ikke forære hinanden afgiftsfri gaver. Hvis I har boet sammen i 2 år, kan I dog give hinanden afgiftsfri gaver op til 61.500 kr. (2016), mens der skal betales gaveafgift på 15% af et overskydende beløb.
9. Du og din samlever får ingen mulighed for at sidde i uskiftet bo.
10. Du og din samlever får ingen særlige skiftefordele, fx retten til altid at udtage indbo, penge og andet for i alt 730.000 kr. (2016)

En del af disse ulemper ved det papirløse forhold kan I selv ændre på, men det forudsætter, at det, som I troede, var et papirløst samliv, bliver ændret til et papirfyldt samliv. I bliver nemlig nødt til at indgå skriftlige aftaler med hinanden i form af forskellige dokumenter. Der er dog enkelte områder, hvor du kan få økonomisk fordel ved at vælge det papirløse samliv i stedet for ægteskab. Her vil vi nævne nogle eksempler:

- Sidder du som enke eller enkemand i uskiftet bo, kan du ikke indgå nyt ægteskab, før du har fået boet skiftet, dvs. børnene har fået deres arv efter din tidligere ægtefælle.
- Modtager du – nu eller siden hen – kontanthjælp, førtidspension eller folkepension, er det normalt en fordel at leve papirløst sammen. Hvor en ægtefælles indtægter og eventuelle formue tæller med ved beregningen af disse ydelser, får din samlevers indtægt og formue ingen negativ indflydelse på din kontanthjælp eller pension. Din samlevers indtægt skal tælles med ved beregningen af pensionstillæg og personlige tillæg.

- Skylder din papirløse samlever skat, kan skattevæsenet ikke røre din løn eller dine værdier. Er du gift, kan skattevæsenet foretage udlæg i din samlevende ægtefælles værdier og herunder i din ægtefælles særeje.

- Som papirløs er du ikke forsørgelsespligtig over for din samlever, og derfor kan du ikke blive pålagt at betale bidrag hvis jeres forhold stopper. Det kan du som ægtefælle.

Yderligere læsestof om dette emne

* Testamente – sådan gør du. Børnetestamente. Juraen ved vores bryllup. Giv din næste et godt råd – om ægtepagter. Tal og takster. Forum Advokater – hvem er vi og hvad kan vi.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside

www.forumadvokater.dk

Separation og skilsmisse

En lynguide til de første dage

Samlivsophøret

Det allersværeste i forbindelse med separation og skilsmisse er de allerførste dage efter beslutningen. Hvad gør jeg – og hvad gør jeg navnlig ikke? Her er lynguiden:

Forbered dig ordentligt. Lad være med at "stikke af" uden nøje at have taget stilling til, hvor børnene skal være.

- få samlet de vigtigste papirer:
- vielsesattest,
- dåbs- eller fødselsattester for de voksne og børnene,
- ægtepagt eller testamente f. eks. fra forældre, der viser, at der eventuelt er særeje,
- økonomiske oversigter fra skattevæsen, bank, kreditforening, og
- oversigt vedrørende jeres pensionsforhold

Hus eller ejerlejlighed

Mange skynder sig at gå til flere ejendomsmæglere for at få en gratis salgsoptilling. Det er en rigtig dårlig ide – i al fald for den, som forestiller sig at skulle blive boende i huset eller lejligheden.

Det er en del af den almindelige konkurrence mellem mæglerne at sætte ejendommen pænt optimistisk for at få huset i kommission.

Målet er imidlertid ikke at få den højeste vurdering – men den rigtige.

Det er derfor langt klogere at vente, indtil I er enige om at bede en mægler om at vurdere ejendommen. Det koster lidt – men det giver et mere rigtigt resultat.

Statsforvaltningen

Hvis I er enige, kan I blive separeret eller skilt ved bevilling i Statsforvaltningen uden retssag. I skal være enige om:

- at I vil separeres eller skilles,
- om den ene skal have en kompensation på grund af den andens særeje,
- om den ene skal have bidrag fra den anden og varigheden heraf, og
- hvem der skal beholde lejet lejlighed

Blanketter kan hentes på www.statsforvaltning.dk eller i Statsforvaltningen.

Retten

Er I ikke enige, skal sagen for retten, hvor en dommer afgør det, I ikke er enige om.

Bodeling

Indgå ingen aftaler uden at tale med en advokat først. Heller ikke selv om I er enige. Uanset enighed bør I begge have et fuldstændigt overblik over den samlede formue, herunder vedrørende pensionsordninger.

Der er mange faldgruber.

Børnene

Hovedreglen er, at man har fælles forældremyndighed. Man kan sagtens blive separeret eller skilt, selv om man ikke er enige om børnene.

Børne- og ægtefællebidrag

Se særskilt folder om børnebidrag.

Statsforvaltningen tager stilling til størrelsen af børnebidrag og eventuelt ægtefællebidrag.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Hus eller ejerlejlighed i skilsmissen

Både i dagligdagen på kontoret og i diverse brevkasser bliver man som familieretsadvokat bestormet med spørgsmål om hus eller ejerlejlighed i forbindelse med en skilsmisse.

Det er særlig problematisk i tider, hvor det er vanskeligt at få solgt huset.

Spørgsmålene er næsten altid ens alene med små forskelle omkring de konkrete omstændigheder.

I denne folder gennemgår jeg principperne på en måde, som gør det muligt for mig i mange tilfælde blot at henvise til folderen på nettet, når jeg får spørgsmålene.

Hovedproblemstillingen

I det følgende taler jeg konsekvent om "huset". Hvis du har en ejerlejlighed, skal du bare sætte det ord ind i stedet for huset, fordi reglerne er nøjagtigt de samme.

a: anskaffelsesfasen

I dag er det mest almindeligt, at et par køber hus sammen på den måde, at de kommer til at eje huset med halvdelen til hver. Hvis man er ugift samlevende eller gift med huset som særeje, bør man allerede ved huskøbet få lavet en samejeaftale. Der er rigtig mange, som ikke får sådan en oprettet. Naiviteten ude i befolkningen er enorm. Troen på, at kærligheden holder, er alt for stor. 40% af alle ægteskaber går i stykker. Procenten er højere for ugifte samlevende.

Det er meget bekymrende, at pengeinstitutterne ikke i højere grad får køberne til at oprette en samejeoverenskomst. Selv om den ikke nødvendigvis løser alle problemer, er den erfaringsmæssigt guld værd.

I forbindelse med købet er det ikke ualmindeligt, at den ene har indskudt betydeligt mere end den anden. Det er særligt vigtigt at få konsekvenserne af det beskrevet i samejeoverenskomsten og eventuelt i et gældsbeholdningsbrev, såfremt parret er ugift eller gift med særeje.

Det er heller ikke ualmindeligt, at huset ejes af den ene, men at den anden har skrevet under på lånene som kautionist eller medskyldner. Den løsning er oftest nærmest en skandale og kan kun skyldes det fænomen, som jeg beskriver på den måde, at en bankrådgiver ikke er en, der rådgiver kunden men en, der rådgiver banken. Kun banken har en interesse i sådan en løsning. Du skal ikke skrive under som hverken kautionist eller medskyldner uden at blive medejer. Der kan dog være helt særlige grunde,

som gør, at det ikke er direkte tåbeligt. Da der er langt mellem sådanne grunde, skal du aldrig gøre det uden at have rådgivet dig med din advokat først. **Aldrig!**

b: når kærligheden visner og dør

De færreste synes, at det er sjovt at blive ved med at bo sammen, når kærligheden dør. Men rigtig mange er i en situation, hvor huset pludselig er blevet mindre værd end det, der skyldes på huset. Så længe man betaler på huset, sker der ikke noget ved det. I de situationer taler man populært om, at man er "teknisk insolvent".

Udtrykket lyder ret tilforfældeligt, fordi ordene virker som nogen, som ikke rigtig betyder noget. Der er blot ikke sandt. Så snart den første terminsydelse ikke bliver betalt, begynder det at blive dyrt. Vejen til tvangsauktion er kort, og katastrofen kan blive betydelig for begge parter.

Derfor er det af stor betydning, at et skilsmissepar holder hovedet koldt og samarbejder om afviklingen. Fornuftig handling kan redde begge fra økonomisk ruin. Dumme hævnagtige reaktioner kan på tilsvarende måde føre ikke blot til den anden parts men også til egen ruin.

Den ene part ønsker at overtage huset

Det afhænger selvfølgelig først og fremmest af økonomien, om den ene part kan overtage huset. Långiverne skal godkende, at den anden udtræder som skyldner på lånene.

Hvis huset er mere værd end det, der skyldes på lånene, skal den overtagende betale halvdelen af friværdien til den anden. Pågældende skal altså i fremtiden både forrente det eksisterende lån og lånet, som bruges til at betale den anden, hvis ikke beløbet ligefrem står på en indlånskonto.

Hvis gælden er større end husets værdi, skal kreditforeningen godkende overtagelsen, og parterne skal som udgangspunkt indbetale halvdelen af det beløb, som huset er mindre værd. Her springer jeg nogle detaljer over, der handler om, at kreditforeningerne kun må belåne huset op til en bestemt procent af husets handelsværdi, hvilket kan komplicere sagen yderligere.

Kan parterne løse disse problemer derved, at en af dem overtager huset, vil det ofte være en rigtig god løsning for begge.

Værdiansættelsen kan i praksis volde vanskeligheder. Det kan være fornuftigt at få en eller to ejendomsmæglere til at vurdere huset. Man bør huske at sige til mæglerne, at vurderingen skal

FORTSÆTTES ➔

være til en bodeling. Mange mæglere bruger deres vurderingspriser som et konkurrenceparameter, idet de fleste lader sig friste af den mægler, som påstår, at han kan sælge huset bedst. Samejerne har jo ikke som udgangspunkt en fælles interesse. Den, der skal overtage, vil gerne have så lav pris som muligt. Den anden så højt som muligt. Så penge til vurdering kan være givet fornuftigt ud.

Når man får sådan en vurdering fra mægleren, vil den ofte fremstå som en sædvanlig provenuberegning svarende til, hvis huset skal sælges. I den opgørelse indgår sælgers omkostninger til mægler med videre. Disse omkostninger er fiktive, når huset ikke skal sælges. De skal efter fast praksis ikke fradrages i den situation. Udover at være udtryk for en fast praksis, er begrundelsen, at beløbet jo netop ikke skal betales, og at der kan gå mange år, inden huset igen skal sælges.

Perioden fra samlivsbruddet til huset bliver solgt

Finanskrisen har gjort det sværere for den ene part at overtage huset alene. Mange vil derfor være henvist til at forsøge at få det solgt. Et hussalg sker ikke fra den ene dag til den anden.

Også her er der nogle udfyldende regler, som det er rart at kende – og klogt at rette sig efter.

Der er en lille nuanceforskel på, om man er gift eller ugifte samlevende.

For ægtefæller gælder, at man har gensidig forsørgelsespligt over for hinanden indtil separationen eller skilsmissem afhængig af, hvilken af de to begivenheder, som kommer først. Konsekvensen af det er, at hvis den ene part er flyttet inden separationen, mens den anden part bliver boende, skal begge fortsat betale ind til terminsydelse, forbrug med videre.

Hvis den ene bliver boende efter separationen, skal begge fortsat betale til de faste udgifter som f. eks. lån og ejendomsskatter. Den, der bruger huset, skal nu betale samtlige forbrugsafhængige udgifter. Det kan være vand, varme, el, fællesantenne og lignende. Vedkommende skal imidlertid også betale en husleje til fællesskabet. Den husleje fastsættes ud fra den leje, som man ville kunne få, såfremt huset var lejet ud til en helt tredje.

Man kan se på hele problemstillingen på den måde, at det svarer til, at man ejer et hus sammen, som rent faktisk er udlejet. Udlejerne skal betale de faste udgifter, mens lejeren skal betale husleje og forbrug. Det er egentlig ikke så underligt, når man lige tænker sig om.

Hvis man er ugifte samlevende, er det egentlig de samme principper, der gør sig gældende, hvis ikke de er fraveget i en samejeoverenskomst. Da der ikke her er en separations- eller skilsmissem dato, må man selvfølgelig finde nogle andre principper.

Mig bekendt er der ikke afsagt domme, der afgrænser skæ-

ringsdagen i den sammenhæng. Jeg beskriver retsstillingen sådan, at man må operere med en slags opsigelsesperiode på f.eks. 3 måneder, inden de ovenstående principper træder i kraft.

Et er regler – noget andet er sund fornuft

Foran har jeg beskrevet de regler, som gælder, hvis ikke der er aftalt andet.

Det kan imidlertid være meget fornuftigt at aftale noget andet. Jeg vil derfor prøve at beskrive et par løsningsmodeller, som man kunne overveje.

Den samlet set dumme løsning ville egentlig være, at begge parter flytter fra huset og lader det stå tomt. Den model ser vi ofte, hvis "den anden part" slet ikke vil samarbejde eller stiller store krav, der virker uoverskuelige.

For det første er det normalt sådan, at et hus præsenterer sig bedst, når det er beboet. Så holdes det (forhåbentligt) rent og ryddeligt, og haven bliver passet. Ud fra de synspunkter kan det være klogest, at den ene bor i huset i fælles interesse. Da det godt kan være en nødløsning for den, der bliver boende og senere måske skal flytte med kort varsel, når det faktisk lykkes at få huset solgt, kan der være meget fornuft i at lade fordele og ulemper indgå i en samlet aftale for eksempel omkring huslejens størrelse eller faktiske betaling.

Nogen af de, der er bedst til at samarbejde i fælles interesse, aftaler måske, at også huslejen og forbruget for den, som rent faktisk flytter fra huset, i den pågældende periode indgår i et fælles regnskab, således at man er fælles om udgifterne begge steder.

Når man skal tilrettelægge løsningerne i forbindelse med skilsmissem, er det klogt at få lavet faste og helst skriftlige aftaler. Det bør også aftales, hvordan man i fællesskab sammen med ejendomsmægleren regulerer udbudsprisen og mest optimalt også, hvad man hver især skal være forpligtet til at acceptere som salgspris.

Salgsprisen er nemlig også en parameter, som kan give anledning til uenighed. Den, der sidder mageligt i huset til en måske ikke alt for høj samlet udgift, kan godt slå sig lidt i tøjret, når der dukker en køber op.

Sat på spidsen

Der er også situationer, hvor den ene bare bliver boende og eventuelt betaler alle udgifter, netop fordi de samlede udgifter ikke er voldsomt høje. Det kan godt være situationer, hvor pågældende egentlig godt vil men ikke kan få lov til at overtage huset af kreditforeningen.

Det kan i almindelighed være ekstremt belastende at have andel

af et hus, som man ikke kan få solgt. I praksis sætter det en stopper for muligheden for selv at komme videre, fordi man simpelthen ikke kan få lov til at købe et nyt hus eller en lejlighed, så længe man står som medejer af et andet.

Hvis man har været gift med formuefællesskab, er der en mulighed deri, at man via skifteretten kan få frataget den anden rådigheden over huset eventuelt både juridisk og fysisk sat pågældende ud. I så fald vil det være bobehandleren, som vil kunne foranledige et salg gennemført. Modellen er juridisk lidt besværlig og temmelig kostbar. Men det kan være en farbar vej.

Hvis parret ikke har været gift – eller de har haft særeje om huset, er det en lidt anden fremgangsmåde, der kan bruges. Den er også kostbar men den eneste mulige.

Formelt skal samejet opsiges, og derefter kan huset sættes på frivillig auktion. Det foregår efter nøjagtig de samme regler som en tvangsauktion men med en væsentlig forskel. Ved en tvangsauktion bliver pantebreve, som ikke får dækning ved auktionsbuddet slettet. Det sker ikke ved en frivillig auktion. Denne model kræver derfor megen overvejelse især, hvis der foreligger teknisk insolvens.

Den for begge mest katastrofale nødløsning er, at huset i sidste ende går på tvangsauktion. Den vej risikerer mange at gå, hvis den ene part pludseligt holder op med at betale sin andel af udgifterne, og den tilbageværende simpelthen ikke er i stand til at betale. En tvangsauktion fører ofte til økonomisk ruin for begge.

Til slut skal jeg nævne, at der kan være ganske få og helt specielle situationer, hvor det kan være en fordel at fremprovokere en tvangsauktion. Det vil for eksempel kunne være tilfældet, hvis den ene af ejerne er så stærkt forgældet, at der er blevet tinglyst en række udlæg i pågældendes andel, samtidig med, at den anden faktisk vil kunne byde ejendommen hjem på tvangsauktionen.

Skatteproblemer

Foran har jeg omtalt de problemstillinger, der kan opstå af mere praktisk og juridisk art mellem samejerne, der ikke længere har det så godt i de indbyrdes relationer.

Desværre kan skattevæsenet også medvirke til at gøre problemerne større og uoverstigelige.

Foran har jeg beskrevet den situation, at en af parterne bliver boende i huset efter fælles aftale, indtil det bliver solgt. Mange tilrettelægger sig på den måde, at pågældende så i praksis betaler alle udgifterne i den periode. Den løsning er tilforladelig og opfattes af de fleste som samlet rimelig.

Hvis parret ejer huset med halvdelen til hver, vil udgangspunktet som ovenfor nævnt være, at de skal indbetale deres respektive andele af lånene. De får således fradragsret for renteudgifterne med halvdelen til hver. Hvis den ene part som antydnet i eksemplet ovenfor betaler alle udgifterne, får pågældende ikke

fradragsret for samtlige renteudgifter. Det er der retspraksis for.

Man vil dog kunne aftale sig ud af det problem for eksempel på den måde, at den fælles hæftelse som skyldnere ændres, så den ene er skyldner mens den anden er kautionist. Men det er lidt besværligt og kræver faktisk panthavernes samtykke. En anden model kunne være, at parterne indbyrdes aftaler, at den ene skal have fuld fradragsret. I praksis vil skat formentlig acceptere sådan en aftale, men det kan godt være lidt bureaukratisk at få på plads, da de automatiske indberetninger fra kreditforeningerne så ikke bliver ændret – og da der kan være lidt lang faktisk vej til en relevant skattemedarbejder, som har beføjelser til at ændre i de automatiske angivelser.

En tredje model vil være at aftale en indbyrdes kompensation for den manglende fradragsret. Den kræver lidt hovedregning og gensidig velvilje – samt betalingsvilje og evne hos den, der automatisk får et "forkert" fradrag.

Også ejendomsværdiskatten giver problemer i disse situationer. I den beskrevne situation, skal den tilbageblivende i huset betale ejendomsværdiskat af sin andel af huset. For den fraflyttende gælder, at vedkommende betragtes som udlejer og bliver beskattet af en fiktiv lejeindtægt, selv om der ikke betales en sådan. Vedkommende har til gengæld sædvanligt fradrag for sine udgifter til husets vedligeholdelse med videre. Har parret aftalt, at den tilbageblivende betaler en mindre leje, vil forskellen herimellem og markedsløjen kunne betragtes som en skattepligtig indkomst for den fraflyttede.

Hvis du synes, at dette lyder tåbeligt, er jeg helt enig.

Jura – og særligt skattejura – er ikke altid udtryk for sund fornuft.

Afsluttende samlet råd

Mit samlede råd er, at man afvejer alle fordele og ulemper – og indgår aftaler, som begge finder fornuftige med åbne øjne for diverse risici. Alle disse forhold bør du gennemgå med din advokat på baggrund af jeres konkrete forhold.

Og lad så være med at drille hinanden unødigt. Langt hen af vejen har samejerne en fælles interesse i en samlet løsning.

Det er sjældent let at få sympati hos mig for chikanerende adfærd over for den anden.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Ægtefællers pensionsrettigheder ved separation og skilsmisse

Pensionen følger personen - måske

Udgangspunktet er i dag, at en ægtefælle kan udtage sine egne "rimelige pensionsordninger" i forbindelse med bodelingen efter separation og skilsmisse.

En rimelig pensionsordning er f. eks. en sædvanlig arbejdsmarkedspension, hvorpå der indbetales det samme for alle ansatte i samme stillingstype.

Det samme gælder næsten selvfølgelig en tjenestemandspension, men også en selvstændig erhvervsdrivende vil kunne holde en pensionsordning uden for bodelingen, hvis den er rimelig og sammenlignelig med andre i en tilsvarende position.

Hvis der er indbetalt ekstraordinære beløb under ægteskabet, skal pensionsordningen vurderes konkret. Noget af pensionsordningen skal i så fald formentlig deles.

Afvigelse fra hovedreglen om formuedeling i fælleseje

Udgangspunktet i ægteskab uden særeje via ægtepagt er, at man har formuefællesskab, der skal deles ved et ægtefælleskifte. Tankegangen har været, at det er lidt tilfældigt, om opsparingen sættes på en konto, et sommerhus, værdipapirer – eller en pensionsordning.

Nu er reglerne så, at den del af lønnen, der er generel pensionsopsparing som alle andre i samme stillingsforhold har, kan holdes uden for.

Ægtepagt om pensionsordninger

Mange tilrettelægger deres pensionsordninger ud fra den fælles økonomi, herunder skatteovervejelser og ønsker at aftale, at pensionsordningerne skal deles i tilfælde af ægteskabets ophør.

Vores anbefaling til de, der ønsker en ligestilling også på det område er at få oprettet en ægtepagt, der gør pensionsordningerne til "klassisk formuefællesskab". Der er dog pensionsrettigheder, der ikke umiddelbart kan ligedeles.

Kortvarige ægteskaber

En ægtefælle kan altid udtage egne pensionsordninger, hvis ægteskabet har været kortvarigt, hvilket vil sige mindre end 5 år.

Kompensationsregler

Der er mulighed for kompensation til den dårligst stillede ægtefælle (fællesskabskompensation),

- hvis ægtefællen har en mindre pensionsopsparing end rimeligt for den pågældende og
- dette skyldes, at den pågældende har været uden for arbejds-

markedet, på nedsat tid eller lignende, og det har været af hensyn til familien.

En anden kompensationsregel (rimelighedskompensation) giver mulighed for ikke at blive stillet urimeligt i pensionsmæssig henseende, hvis

- ægteskabet har været af længere varighed, og
- der er stor forskel på ægtefællernes pension.

Allerede udbetalte pensioner

Allerede udbetalte pensioner kan som udgangspunkt holdes uden for bodelingen efter samme principper, medmindre de må anses som forbrugt eller har mistet deres karakter af pensionsopsparing.

Uoverskuelige regler

Reglerne er bestemt ikke let overskuelige. Dertil kommer, at der endnu i 2013 er meget ringe retspraksis på området. Med virkning fra 1. marts 2012 indføres nogle nye regler, der vil gøre det lettere at få behandlet blandt andet pensionsrettigheder som et selvstændigt spørgsmål under et ægtefælleskifte.

Tendensen er lige nu, at ægtefæller med "gode" pensionsordninger og deres advokater holder sig til hovedreglen, og at for mange svagt stillede synes at opgive kampen grundet omkostningerne.

Vores budskab er, at man i enhver bodeling bør have en oversigt frem over ægtefællernes samlede pensionsordning, hvis ægteskabet har været mere end 5 år.

Hvis der under ægteskabet er indbetalt ekstraordinært til en pensionsordning, skal man altid være på vagt. Også selv om den ekstraordinære indbetaling er sket via arbejdsgiverordningen. Endelig anbefaler vi, at den dårligst stillede ved den mindste tvivl kontakter en advokat for vurdering af situationen.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside www.forumadvokater.dk

Børn, forældremyndighed og samvær

Om forældremyndighed

Giftede forældre får automatisk fælles forældremyndighed. Det samme gælder som hovedregel ugifte, der har underskrevet en såkaldt ansvars- og omsorgserklæring ved barnets fødsel.

Forældremyndigheden betyder mindre, end man umiddelbart tror. Indehaveren bestemmer de store ting i barnets liv. Bopæl, kirke og skole kunne i meget få ord som overskrifter illustrere, hvad det handler om. Det er vigtige forhold, men de mere dagligdags beslutninger ligger egentlig ikke i det at have forældremyndighed.

Ved samlivsophør

I dag er det hovedreglen i forældreansvarsloven, at man har fælles forældremyndighed, selv om man ikke bor sammen. Fælles forældremyndighed kan ophæves, hvis der er holdepunkter for at antage, at forældrene ikke kan samarbejde om barnets forhold til barnets bedste.

HUSK: I skal samarbejde om børnene hele livet – og i al fald, til de bliver 18.

Barnets behov

Husk at tænke på børnene, før du tænker på dig selv. Det glemmer mange.

Husk at børn ikke kan saves midt over. Det gælder både fysisk – og for deres sjæl. De holder af jer begge.

Giv barnet plads til at være barn. Det glemmer mange.

Kontakt advokat i god tid – helst allerede, når du kan begynde at se, at jeres forhold ikke fungerer længere.

Om samvær

Selv om I har valgt ikke at være sammen med hinanden mere, har jeres børn ret til at være sammen med jer begge to.

De fleste forældre får samværet til at fungere naturligt. Ved uenighed er det Statsforvaltningen, der fastsætter samvær. Det er klogt, at man får fastsat samværet enten i Statsforvaltningen

eller ved en skriftlig aftale - også selv om man er enige.

Ikke længere et "standardsamvær"

Statsforvaltningen skal fastsætte samværet efter, hvad der er bedst for barnet. Man kan fastsætte samvær helt op til helt ligestilling – såkaldte 7-7-ordninger. Endvidere fastsættes samvær i ferier. Jule- og nytårsaften går typisk på skift.

Indskrænkning eller ophør af samvær

Voldsomme konflikter mellem de voksne, alkoholmisbrug, vold eller anden misrøgt kan være årsag til, at samværet skal indskrænkes eller ophøre. Det er Statsforvaltningen, der træffer bestemmelse herom.

Til brug for oplysning i sagen kan Statsforvaltningen afholde et vejledningsmøde eller et tværfagligt møde, hvor både en jurist og en børnesagkyndig deltager.

Der er mulighed for at få børnesagkyndig rådgivning og konfliktmægling gennem statsforvaltningerne.

Desværre kan man ikke få fri proces til samværsager. Alligevel kan det være fornuftigt at have advokathjælp til samværsager.

Du kan se meget mere om forældremyndighed og samvær på disse sider: www.ast.dk - www.statsforvaltningen.dk - www.boernogsamvaer.dk

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside

www.forumadvokater.dk

Skema om kompetencer efter forældreansvarsloven:

Forældremyndighedsindehaverne sammen	Bopælsforælderen	Samværsforælderen
Værgemål Væsentlig medicinsk behandling og væsentlige indgreb Skolevalg Skolefritidsordning Risikobetonet fritidsaktivitet Flytning udenlands, herunder flytning til Grønland og Færøerne Navnevalg Religiøse forhold Ægteskab Pas	Direkte daglig omsorg Daginstitution Fritidsaktiviteter Flytning indenlands	Afgørelse, der relaterer sig til samvær - direkte omsorg Fritidsaktiviteter

Når samleveren dør – historier fra hverdagen

(Om følgerne af papirløst samliv uden omtanke)

Som advokater hører vi gang på gang: "ja, vi ved godt, at vi bør gifte os, men vi vil altså ikke gøre det lige nu. Vi har travlt, og vi har ikke råd til en dyr fest, og skal vi giftes, så skal det være festligt".

Men – der er grund til at advare. Ingen bør leve papirløst uden i hvert fald at kende konsekvenserne. Og når vi spørger ugifte samlevende om, hvad der sker, hvis den ene dør i morgen, ved de det typisk ikke. Næsten ingen kan forklare, hvordan længstlevende ville være stillet. Hvis den ene samlever dør, er det ikke blot menneskeligt men ofte også en økonomisk katastrofe for den efterladte.

Det er faktisk muligt at indgå ægteskab uden større omkostninger. Gå eventuelt på rådhuset i al hemmelighed. Er man til kirkebryllup, kan man få en kirkelig velsignelse og holde en kæmpe gallafest senere.

Vores råd er at adskille de fine fornemmelser og principper fra juraen. Ellers kan det gå galt. Det handler det følgende om. Og det er ikke noget, der er opfundet til lejligheden. Det er taget ud af den danske hverdag.

Et meget typisk eksempel på, hvordan det kan gå

Søren og Gitte bliver forelskede. De flytter sammen og køber et hus i fællesskab. Søren er ingeniør og ansat i et stort firma. Han har en årsløn på 450.000 kr. Gitte er pædagogmedhjælper og tjener 190.000 kr. Banken, hvor de får et boliglån, fortæller dem, at de skal "sikre sig" og får dem til hver især at tegne en krydslivsforsikring i et forsikringselskab på 200.000 kr. Forsikringen tegnes lidt for Søren og Gittes skyld men også for at sikre bankens tilgodehavende.

De hæfter nemlig solidarisk for den fælles gæld til kreditforening og bank. Det betyder, at banken kan kræve det fulde beløb hos hver af dem, hvis betalingsaftalen ikke overholdes.

Søren og Gitte får en datter Emma. Bedsteforældrene synes, at Søren og Gitte skal gifte sig, men det vil de ikke. Det er gammeldags. Det binder os for meget. Det skal først være, når vi bliver noget ældre. Det skal først være en gang, når vi har råd til at holde stort kirkebryllup. Argumenterne kan være mange.

En standardfloskel er næsten, at gift er ikke noget, man bliver. Det er noget, man tager.

Søren dør

Kort efter Emmas to års fødselsdag kører Søren galt i sin bil og bliver dræbt. Gitte tror, hun er sikret. Det fik hun fornemmelsen af, da de tegnede krydslivsforsikringen efter råd fra banken. Men hvad er virkeligheden?

Kun Emma arver

Skifteretten udnævner en bobestyrer til at behandle dødsboet. Boet, som man kalder alle Søren's efterladte ejendele, omfatter Søren's halvdel af huset, hans bil og hans andel – ca. halvdelen – af møblerne, hans bankkonti og tre små bankaktier. Alt dette skal Emma arve. Da hun er mindreårig, skal det hele omsættes i rede penge og indsættes i forvaltningsafdelingen i banken, indtil Emma bliver 18 år. Boafgiften er 15% af det beløb, som ligger ud over det faste bofradrag.

Gitte skal købe Søren's ejendele af Emma

Gitte skal fortsætte med at betale udgifterne på huset. Hun hæfter jo for gælden, og hun skal nu også betale leje for at bo i dødsboets halve hus. Hun vil gerne beholde hus og bil, men så skal hun købe disse aktiver af boet. Selv Søren's møbler og personlige effekter skal hun betale for at beholde.

Hun forsøger at få huset til en lav pris, men bobestyreren forklarer hende, at salg kun kan ske til handelsværdien, fordi Emma jo er mindreårig. En skifteværge udpeges til at varetage Emmas interesser. Skifteværgeren skal bl. a. sikre, at der betales fuld pris. Huset og indboet skal vurderes til handelspris.

En livsforsikring på 300.000 kr., som Søren via sin arbejdsgiver har tegnet i PFA Pension, skal betales til den nærmeste begunstigede. Det er en ugift samlevende, hvis de har boet sammen i mere end to år på samme folkeregisteradresse, og hvis forsikringen er tegnet efter 1. januar 2008. Ellers tilfalder den Emma.

Forsikringsbeløbet på 200.000 kr. fra forsikringselskabet får Gitte dog udbetalt. Denne forsikring er tegnet af Gitte på Søren's liv – krydsliv – og er derfor uden afgiftspligt. Dette beløb er ikke stort nok til, at Gitte kan købe det halve hus og bilen og få råd til at betale terminsydelsel til kreditforening og bank. Hun må sælge huset.

Hvis Søren havde oprettet testamente til fordel for Gitte

- Ville Gitte kunne få råd til at overtage Søren's halve hus, bil og indbo

- ville livsforsikringen i PFA Pension alligevel tilfalde Emma, medmindre Søren havde meldt til forsikringsselskabet, at Gitte skulle være begunstiget. En sådan begunstigelse vil som udgangspunkt holde.
- ikke kun Emma, men også Gitte, skal betale boafgift til statskassen. Af hus, bil, indbo m.v. skal der betales 15% udover bofradraget. Af livsforsikringssummen i PFA Pension skal de hver aflevere 15% af.
- kun krydslivsforsikringen kan Gitte beholde uden at dele med Emma og uden at betale afgift til staten.

Hvis de havde giftet sig som forældrene anbefalede

- Ville Gitte få en væsentlig større del af boet, dels som boslod, hvis der var formuefællesskab, dels som arvelod, og hun ville altid have krav på at få de første 710.000 kr. (2014-tal) af boet
- ville Gitte have haft mulighed for at sidde i uskiftet bo med Emma, hvis der var formuefællesskab
- ville hele livsforsikringen i PFA Pension blive udbetalt til Gitte
- skulle Gitte hverken betale boafgift af arven eller livsforsikringen i PFA Pension
- ville hun et begrænset beløb, eller intet, skulle bindes i forvaltningsafdeling.
- ville hun have fået tre måneders løn fra Søren's arbejdsgiver i henhold til funktionærlovens regler.

Ingen arveret mellem ugifte samboende

Der er altså ingen arveret mellem ugifte samboende, heller ikke efter to eller flere års samliv. Desværre er det vores erfaring, at det er der en hel del mennesker der tror.

Et testamente giver kun adgang til at dele med et eller flere børn. Testamentet dækker ikke livsforsikringer. Det er nødvendigt at kontakte forsikringsselskabet for at få en påtegning på policen, hvis samleveren skal have andel heri.

Kun ægtefællen, ikke samleveren, kan slippe for at betale boafgift til statskassen.

Der er grund til at overveje dette. Papirløse har brug for papirer – og de fleste for at gifte sig. Hvert år oplever vi at sidde sammen med flere papirløse, der bitterligt fortryder, at de ventede. For længe.

Fem punkter til overvejelse

Tag en beslutning. Få overblik, eventuelt sammen med Forum Advokater. Og gør så noget ved det – for mange har i tidens løb udskudt det for længe. Overvej dette:

- Kender du konsekvenserne – hvad sker der hvis en af jer dør før beregnet? Hvad vil det sige at leve "papirløst" Er I dækket godt nok ind? Kan det gøres bedre?
- Beslut om I fortsat vil leve papirløst
- Opret testamente
- Hvis I gifter jer, så kombiner det eventuelt med en ægtepagt
- Tegn forsikring og lav en samejekontrakt.

Hjælp med at udbrede kendskabet til dette

Der er over 300.000 ugifte par uden testamente og uden orden i forsikringsforholdene. Langt de fleste papirløse har ikke anmeldt samlivet både til ATP og til deres forsikringsselskaber. Mange tror fejlagtigt, at de efter to eller fem års samliv arver hinanden. Hjælp med at udrydde disse misforståelser. Hvis en papirløs dør "før tid" er det i sig selv alvorligt – men hvis det samtidig betyder et totalt sammenbrud i økonomien, kan det være katastrofalt.

Med en smule omtanke og interesse kan man undgå de værste problemer.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Ved dødsfald

Det er ikke så enkelt

Vi håber, at denne folder kan hjælpe til at gøre en svær tid mindre kompliceret.

Vi kan rådgive dig, inden du indkaldes til skifteretsmøde i skifteretten. Vi drøfter, hvordan boet bør behandles. Vi kan også rette henvendelse til skifteretten for dig, så behøver du ikke møde i skifteretten.

For at afklare arveforholdene – hvem skal arve – skal skifteretten eller vi have følgende dokumenter, hvis de findes:

- Testamente
- Adoptionspapirer
- Skilsmissepapirer
- Ægtepagt

Der findes forskellige former for behandling af et dødsbo.

Boudlæg

Småboer, hvor formuen er under kr. 41.000,00 (2015) kan udleveres til den nærmeste pårørende uden skifte. Det vil typisk være til den person, der har stået for begravelsen.

Modtageren får hele formuen og er ikke forpligtet til at betale noget til arvinger eller kreditorer. Skifteretten kan eventuel betinge, at modtager ryddeligør afdødes lejemål.

Uskiftet bo

Længstlevende kan sidde i uskiftet bo med de værdier, der tilhører formuefællesskab.

Fællesbørn skal ikke give samtykke til uskiftet bo. Det skal derimod afdødes eventuelle sær-børn.

Ved uskiftet bo overtager længstlevende ægtefællen afdødes gæld. Det er derfor vigtigt grundigt at undersøge omfanget af afdødes gæld.

Uskiftet bo er ikke altid en god idé.

720.000 kroners reglen (2015)

Er ægtefællernes samlede formue under kr. 720.000,00, kan den efterladte ægtefælle få det hele udleveret, uden at afdødes børn – fællesbørn eller sær-børn – skal arve. Ægtefællen overtager også her afdødes gæld.

Privat skifte

Ved privat skifte disponerer arvingerne i forening over boets værdier. Det er skifteretten, som giver tilladelse til, at der kan skiftes privat, hvis en række betingelser er opfyldt.

Privat skifte forudsætter blandt andet, at alle arvingerne er enige, og at boets værdier antages at kunne dække boets gæld.

Boet skal afsluttes senest 1 år efter dødsfaldet.

Arvingerne kan antage en advokat til at behandle boet.

Bobestyrerbo

Hvis arvingerne ikke er enige, boet er insolvent eller arvingerne er mindreårige behandles boet ved bobestyrer. Dette er ligeledes tilfældet, hvis afdøde i sit testamente har ønsket bobestyrerbehandling.

En bobestyrer er som hovedregel advokat.

Et bobestyrerbo skal som udgangspunkt slutes senest to år fra dødsdagen.

Proklama

Boet skal udstede proklama. Det vil sige, indrykke en annonce i Statstidende, hvorefter afdødes kreditorer har 8 uger til at anmelde krav i boet. Herefter bortfalder kreditorers krav.

Hvad med skatten?

Da der er mange komplicerede regler i forbindelse med såvel afdødes som boets skatteforhold, er det en god idé at søge professionel bistand hos en advokat.

Bo- og tillægsboafgift samt retsafgift

Boafgiften er 0% for ægtefællen og velgørende institutioner godkendt af skatteministeriet.

Boafgiften er 15% for børn, børnebørn, oldebørn, stedbørn, svigerbørn, forældre samt samlever, som afdøde har boet sammen med i mindst to år.

For hele boet gives et bundfradrag på kr. 272.900,00 (2015).

Tillægsboafgiften er 25%, der betales af alle andre arvinger. Ved beregning af tillægsboafgiften gælder bundfradraget ikke.

Retsafgiften er kr. 2.500,00 For boer med en arvebeholdning på over kr. 1 mio. betales yderligere kr. 6.500,00.

Advokatens bistand

Advokatens bistand omfatter den praktiske afvikling af boet samt udarbejdelse af åbningsstatus, boopgørelse og eventuel selvangivelse for boet. Advokaten rådgiver desuden om valg af den bedste skifteform i det konkrete tilfælde, om de skatte- og afgiftsretlige spørgsmål og om de arveretlige spørgsmål. Desuden kan advokaten give råd om fortolkning af testamente, om eventuelle arveafkald, om værdiansættelser af de enkelte aktiver og en lang række andre spørgsmål, som kan opstå i forbindelse med boets behandling.

Der gælder ikke længere faste salærtakster for advokatbistand i forbindelse med skifte. Salæret afpasses efter de involverede værdier og arbejdets omfang. Advokaten skal allerede ved sagens start give et overslag over, hvad salæret forventes at udgøre. Udgiften kan medtages i boopgørelsen.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Skifte af dødsboer - Orientering for arvinger

Det er ikke så enkelt

Denne vejledning er udarbejdet for at forklare lidt om advokatens rolle, som din hjælper ved dødsbobehandling. Mange tror, at behandlingen af et dødsbo er ukompliceret og hurtigt overstået – men det er lidt mere kompliceret end som så.

Generelt om advokatens arbejde

Den advokat, der enten er bobestyrer eller advokat for privat skiftende arvinger, har til opgave at behandle og afvikle et dødsbo i overensstemmelse med arveloven, dødsboskifteloven, øvrige gældende regler samt afdødes eventuelle testamente. Dette søger vi at gennemføre så effektivt som muligt. Som arving vil du løbende blive orienteret om alle væsentlige forhold og beslutninger. Almindelige og sædvanlige ekspeditioner vil du normalt ikke løbende blive orienteret om, så selv om du i en periode ikke modtager tilbagemeldinger, er det ikke udtryk for, at bobehandlingen ligger stille. Husk, at du altid er velkommen til at kontakte advokaten.

Bobestyrerboer

I et bobestyrerbo kan afslutningsdagen for boet normalt senest være 2-årsdagen for dødsfaldet, og boopgørelsen skal senest 2 måneder efter afslutningsdagen (også kaldet skæringsdagen) fremlægges til godkendelse på et afsluttende bomøde. Inden 2 uger efter godkendelse på det afsluttende bomøde skal boopgørelsen sendes til SKAT og skifteretten.

Bomøder

Bobestyreren indkalder til bomøde, når der er behov for det. Indkaldelse vil normalt ske, hvis en arving beder om det og skal ske, hvis skifteretten anmoder om det, eller hvis der er uenighed mellem arvingerne om væsentlige spørgsmål.

I tilfælde hvor der skal ske afstemning, stemmer arvingerne efter deres ret til at tage arv og eventuel boslod af afdødes ejendele (ægtefællens boslodsret af førstafdødes fællesejendele). Ved tvivl afgør bobestyreren stemmeretten, og afgørelsen kan påklages til skifteretten. Står stemmerne lige, afgør bobestyreren.

Bobestyreren træffer afgørelse i boets anliggender, men væsentlige spørgsmål skal i solvente boer forelægges for arvingerne og i insolvente boer for kreditorerne. Forelæggelse af sædvanlige dispositioner er ikke nødvendig.

Privatskiftende boer

Et bo, der er under privat skifte, skal afsluttes senest 1 år efter dødsdagen, og boopgørelse skal inden 3 måneder efter skæringsdagen sendes til SKAT og skifteretten.

Boperiodens varighed – det tager længere tid end du tror

Udgangspunktet for bobehandlingen er, at skiftebehandlingen bør afsluttes så hurtigt som muligt, uden at det dog må ske på bekostning af arvingers, legatarers eller kreditorers interesser. Advokaten skal fremme bobehandlingen mest muligt.

De fleste boer kan afsluttes i løbet af 1 år og for bobestyrerboer i løbet af 1-1½ år. Så snart advokaten har dannet sig et overblik over boets forhold, vil det mere præcist kunne siges, hvornår boet kan forventes afsluttet. Imidlertid må du være forberedt på, at der er en række procedurer i forbindelse med bobehandling, der tager tid, bl.a. fordi flere forhold ofte skal koordineres, ligesom SKAT og skifteret har krav på en vis sagsbehandlingstid. Således har SKAT op til 3 måneder til at tage stilling til det materiale, som skal indleveres om boet. Det er derfor et godt råd at væbne sig med tålmodighed. Vi gør, hvad vi kan, for at få boet behandlet så hurtigt, som det lader sig gøre.

Påklage af afgørelse truffet af bobestyrer

Alle afgørelser, som en bobestyrer træffer vedrørende boets anliggender, kan af dig som arving påklages til skifteretten med en frist på 4 uger efter, at du har fået kendskab til afgørelsen, hvis du er uenig i denne. Skifteretten vil herefter tage stilling til klagen.

Inden en eventuel klage indgives, foreslår vi dog, at du kontakter os til sikring af, at der ikke er tale om misforståelser. Reglen herom finder du i dødsboskiftelovens §§ 96-97:

”Klage over en bobestyrer, herunder klage over, at en bobestyrer ikke fremmer behandlingen af boet uden unødigt ophold, samt klage over afgørelser truffet af en bobestyrer indgives skriftligt til skifteretten.

Stk. 2. Fristen for klage over afgørelser er 2 uger og regnes fra det tidspunkt, hvor klageren fik kendskab til afgørelsen. Skifteretten kan undtagelsesvis tillade, at klagen tages under behandling indtil 6 måneder efter afgørelsen.

Stk. 3. Klage over bobestyrerens afgørelser har ikke opsættende virkning. Bobestyreren eller skifteretten kan dog tillægge en klage opsættende virkning.

§ 97. Skifteretten forelægger snarest muligt klagen for bobestyreren. Snarest muligt og senest 2 uger efter klagens modtagelse skal bobestyreren besvare klagen. Vedrører klagen en afgørelse,

skal bobestyreren meddele skifteretten og klageren, om den påklagede afgørelse ophæves, omgøres eller fastholdes.

Stk. 2. Skifteretten kan pålægge bobestyreren at fremkomme med en supplerende redegørelse inden for en fastsat frist. Samtidig med at den supplerende redegørelse indleveres til skifteretten, sender bobestyreren en genpart af redegørelsen til klageren.

Stk. 3. Skifteretten kan forlænge fristerne i stk. 1 og 2. Klageren underrettes herom.

Stk. 4. Skifteretten kan, hvor forholdene taler derfor, give klageren eller bo-bestyrelsen lejlighed til inden for en fastsat frist at indgive yderligere skriftlige indlæg. Skifteretten kan endvidere indkalde klageren og bobestyreren til et retsmøde i skifteretten. Efterkommer klageren eller bobestyreren ikke rettidigt skifterettens opfordring eller indkaldelse, kan klagen afgøres på det foreliggende grundlag.

Stk. 5. Skifteretten træffer afgørelse i klagesagen, jf. dog § 89, stk. 1, nr. 1-5, og § 106, stk. 1. Afgørelser vedrørende en bobestyrers salær træffes ved kendelse".

Bobehandlingsforløbet

Bobehandlingen kan typisk deles op i 3 faser:

1. Den sikrende, opbyggende og afklarende fase
2. Den operationelle fase
3. Den afsluttende fase

I det følgende vil bobehandlingen i de tre faser blive beskrevet. Herefter følger en kort omtale af

4. Boer, hvor der er en længstlevende ægtefælle
5. Skatteforhold
6. Retsafgift, boafgift og forsikringsordninger
7. Oprettelse af testamenter
8. Praktiske oplysninger

Eventuelt arveafkald

Hvis du som arving overvejer at give arveafkald, skal du straks gøre opmærksom på det. Hvis du er enearving, skal afkald gives, før boet udleveres til privat skifte. I andre tilfælde skal arveafkald gives, inden boet indleveres til skifteretten, dog senest inden udbetaling af arv påbegyndes.

Kort om insolvente boer

Hvis dødsboets passiver overstiger aktiverne, er boet insolvent, og arvingerne vil således ikke arve afdøde. Det er forskelligt, hvornår det kan afgøres, om et dødsbo er insolvent. I nogle tilfælde vil det straks være klart, mens det i andre tilfælde først efterfølgende konstateres af bobestyreren efter gennemgang af dødsboets formueforhold, herunder afklaring af kreditorernes anmeldelser. Et insolvent dødsbo behandles delvis efter reglerne i konkursloven. Det betyder bl.a., at det er kreditorerne og ikke arvingerne, der har indflydelse på bobehandlingen. Arvingerne

hæfter ikke for afdødes gæld, selv om boet er insolvent. Eventuelle begunstigelser i henhold til pensions- og livsforsikringsordninger tilfalder som udgangspunkt, også i denne situation, den begunstigede.

Denne vejledning vedrører primært skifte af solvente boer.

1. Den sikrende, opbyggende og afklarende fase

Registrering og vurdering

I den første fase efter et bo er udleveret til behandling, danner vi os et overblik over boets formueforhold, dvs. at alle aktiver (værdier, herunder løsøre og bil, eventuelle ejendomme, værdipapirer, bankindeståender, forsikringer m.v.) registreres. Herudover registreres alle passiver, dvs. afdødes gæld, således at der skabes et overblik over boets nettoformue. Alle værdier registreres til handelsværdien. Medmindre løsøre er af ringe værdi, rettes der henvendelse til vurderingsmand, der registrerer og vurderer indboet. Rydning af bolig og fordeling af almindeligt indbo og lignende kan arvingerne i flere tilfælde med fordel selv foretage, men altid først efter aftale med den bobehandlende advokat.

Indbo og løsøre

Arvingerne er generelt berettiget til at udtage boets aktiver, herunder indbo og løsøre, til vurderingsbeløbet. Ønsker flere arvinger at udtage samme aktiv, trækkes der lod, medmindre anden ordning aftales. En arving, fra hvis slægt et aktiv stammer, har dog fortrinsret til dette aktiv. Ægtefæller har i forhold til andre arvinger altid fortrinsret til at udtage aktiver, der er fællesje.

Oplysninger om afdødes formue- og gældsforhold

Det er vigtigt, at arvingerne giver oplysning om afdødes forsikringer, herunder livs- eller ulykkesforsikringer og kapital- eller ratepensionskonti i pengeinstitutter. Hvis der er indsat såkaldt begunstigede til sådanne forsikringsordninger, kan forsikringssummen udbetales ved henvendelse fra den begunstigedes side til forsikringsselskabet. I disse tilfælde går forsikringssummen som regel uden om boet direkte til de begunstigede (typisk ægtefælle eller børn). Hvis de begunstigede ikke er ægtefælle eller børn, skal forsikringsselskabet have besked, hvis udbetalingen anfægtes af arvinger med henvisning til tvangsarvereglerne, idet forsikringssummen i så fald delvis kan tilbageholdes af forsikringsselskabet. Efter arveloven forholder det sig nemlig således, at du kun kan disponere over halvdelen af din formue, hvis man efterlader sig tvangsarvinger (ægtefælle og børn).

Selv om forsikringssummen går uden om boet, skal der normalt betales bo- eller tillægsboafgift af beløbet uden bundfradrag. I disse tilfælde skal der ved dødsfaldet betales en afgift på 40 %, ifølge pensionsbeskatningsloven. Boafgiften skal i så fald beregnes af nettobeløbet, dvs. efter fradrag af denne afgift.

Proklama - indkaldelse af kreditorer

Der skal indrykkes et såkaldt præklusivt proklama i Statstidende med en frist på 8 uger. Det betyder, at alle kreditorer opfordres

til at anmelde deres krav inden 8-ugers frist. Herefter bortfalder - med visse undtagelser - kreditorernes krav. Undertiden ønsker arvinger at indfri kreditorer, selv om 8-ugers fristen overskrides. I de tilfælde, hvor der kan være tvivl om arvingernes indstilling, retter vi typisk henvendelse til dem.

Gældshæftelse

Arvingerne hæfter ikke for afdødes gæld, hvis boet behandles som bobestyrerbo, idet gældsansvaret i bobestyrerboer vil blive fragået. Hvis det således måtte vise sig, at gælden overstiger de registrerede værdier, skal arvingerne ikke indbetale noget til boet - arvingerne får blot ikke nogen arv udbetalt i denne situation.

Hvis boet er under privat skifte og viser det sig at være insolvent, hæfter arvingerne heller ikke, hvis boet overgår til behandling som bobestyrerbo, og arvingerne fralægger sig de aktiver, som eventuelt måtte være udlagt forinden. Vær opmærksom på, at du skal reagere straks, du måtte opdage, at der er et problem her. Drøft det med os, hvis du er i tvivl.

Arveforholdene

I denne første fase undersøges også arveforholdene, herunder afdødes testamente, hvis et sådant er oprettet. Hvis arvingerne har kendskab til formløse optegnelser, herunder løsørefortegnelser, hvor afdøde har givet udtryk for hvordan og til hvilke personer, løsørengstande ønskes fordelt, bør dette oplyses.

Det er ligeledes vigtigt, at den bobehandlende advokat får oplysning om eventuelle adoptionsforhold.

Gaver ydet af afdøde

Hvis du har modtaget gaver eller har kendskab til, at afdøde har ydet gaver inden sin død, skal dette også oplyses, idet der - bl.a. afhængig af gavens størrelse - skal indbetales gaveafgift.

Postspærring m.v.

I denne fase vil der som hovedregel blive foretaget postspærring, herunder også for så vidt angår eventuel sommerhusadresse, således at al post tilgår den bobehandlende advokat. Abonnementer vil blive opsagt, og der vil blive rettet henvendelse til afdødes banker og forsikringselskaber m.v.

Faste ejendomme

Såfremt der er fast ejendom, herunder sommerhus, vil der efter aftale med arvingerne blive foretaget en vurdering af en kyndig ejendomsmægler for at skabe grundlag for beslutning om husalg eller arveudlæg. Hvis salg besluttes, vil ejendommen blive solgt uden ansvar for boet og arvingerne. Hvis arvingerne har kendskab til særlige forhold omkring ejendommen, som en køber bør vide, skal dette oplyses til den bobehandlende advokat. Vi vil normalt anbefale, at der antages ejendomsmægler, og at der sælges med tilstandsrapport og ejerskifteforsikringstilbud, således at ansvarsfraskrivelse tillige sker i henhold til lov om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af fast ejendom.

Eftersøgning af arvinger

Hvis der er tvivl om, hvorvidt alle arvinger er lokaliseret, bliver der iværksat en eftersøgning. Arvingernes bistand hertil er naturligvis af stor betydning, og alle relevante oplysninger bør videregives til den bobehandlende advokat.

Revisorbistand m.v.

Hvis der er behov for at antage en revisor, vil arvingerne blive kontaktet herom forinden. På samme måde kan i visse boer antages forretningskyndig medhjælp.

Åbningsstatus

Når alle oplysninger om afdødes formueforhold er tilvejebragt, hvilket typisk falder sammen med proklamafristens udløb, udarbejdes en såkaldt åbningsstatus, som er en opgørelse over afdødes samlede værdier og gæld ved dødsfaldet. Ved opgørelsen anslås samtidig de forventede indtægter og udgifter, og åbningsstatus kan derfor også betragtes som en meget foreløbig boopgørelse, der kan give et fingerpeg om, hvad de endelige tal vil vise.

Åbningsstatus indsendes til SKAT og skifteretten, og arvingerne modtager også en kopi heraf. Opgørelsen bruges i skattefrie boer bl.a. til afklaring af, om der skal udarbejdes en selvangivelse for perioden 1. januar frem til datoen for dødsfaldet. Desuden kontrollerer SKAT, om der findes værdier eller gæld, som afdøde ikke tidligere har opgivet, og som derfor kan give anledning til efterbetaling af skat for tidligere år.

Dødsboet og skat

Der gælder en række komplicerede regler for beskatning af dødsboer, og disse regler vil ikke blive gennemgået her.

Vi vil blot nævne, at reglerne om beskatning af dødsboer generelt er fordelagtige for arvingerne, og at dette forhold altid bør tages i betragtning i forbindelse med valget af skifteform. De fordelagtige regler om beskatning gælder fx. ikke, hvis boet udleveres til den længstlevende ægtefælle til hensidende i uskiftet bo, og de gælder heller ikke, hvis boet udleveres til ægtefællen som ægtefælleudlæg. De gælder heller ikke, hvis længstlevende ægtefælle er afdødes eneste legale arving, selvom boet skiftes.

Et dødsbo, som skiftes, er et selvstændigt skattesubjekt. Eksempelvis skal dødsboets renteindtægter ikke beskattes hos arvingerne, men i dødsboet, og omvendt kan renteudgifter vedrørende dødsboet ikke fratrækkes af arvingerne.

En lang række dødsboer er som følge af boets størrelse imidlertid slet ikke skattepligtige, og skal derfor ikke betale skat af boets indtægter, herunder renteindtægter. Et skattefrit bo skal ikke betale skat af f. eks aktieavance eller ejendomsavance.

Satserne for, hvornår et bo er skattefrit reguleres hvert år. Hvis skæringsdagen i dødsboet ligger i 2015, er boet skattefrit, hvis

boets brutto- og nettoformue pr. skæringsdagen ikke overstiger kr. 2.680.800,00. Ved beregning af bruttoformuen kan visse ejendommen holdes uden for beregningen.

Hvis boet er skattepligtigt, skal boets indkomst beskattes med 50 %, men ved skatteberegningen fradrages i 2015 et beløb på kr. 5.400,00 i skatten pr. påbegyndt måned. Det betyder, at fx. renteindtægter op til kr. 10.800,00 pr. måned slet ikke bliver beskattet, selv om boet er skattepligtigt. Der gives højest bofradrag i 12 måneder, selv om boet behandling tager længere tid.

Beskatningsreglerne medfører, at det ofte er fordelagtigt for arvingerne først at afslutte et privat skifte med skæringsdag 12 måneder efter dødsfaldet. Renteindtægter på f.eks. 60.000 kr. i denne periode bliver slet ikke beskattet, mens arvingerne selv skulle have betalt en højere skat af de samme renteindtægter, hvis de havde sluttet dødsboet pr. selve dødsdagen. Arvingerne kommer dog til at betale boafgift og eventuelt tillægsboafgift af de indvundne renter, men denne afgift kan maksimalt være på 15 %, hvis arven tilfalder f. eks. livsarvinger, og maksimalt 36,25 %, hvis arven tilfalder søskende eller ubeslægtede. Afgiften er derfor i de fleste tilfælde lavere end den sparede skat.

Hvis arvingerne godt kan se det fornuftige i at lade det private skifte vare 12 måneder, men arvingerne samtidig har behov for en del af arven under det private skifte, kan der blot ske a conto udlæg til arvingerne. Forinden arvingene modtager aconto udlæg, skal evt. arveafkaldserklæringer dog være fremsendt til skifteretten.

Udover skattefordelen ved at lade boets behandling vare 12 måneder, får arvingerne den yderligere fordel, at de får rentefri kredit på boafgiften. Denne afgift skal først betales, når boet er afsluttet - og det gælder også selv om der hen ad vejen er sket a contoudbetalinger til arvingerne.

2. Den operationelle fase

Salg af aktiver

I denne fase vil der typisk ske salg af de effekter og aktiver, som arvingerne ikke ønsker arveudlagt, herunder eventuelle ejendomme, værdipapirer etc.

Inddrivelse af tilgodehavender

Hvis afdøde har udestående tilgodehavender, vil disse blive søgt inddrevet.

Afklaring af juridiske spørgsmål

Hvis der f.eks. rejser sig fortolkningsspørgsmål for så vidt angår afdødes eventuelle testamente, vil dette søges afklaret, og der vil typisk blive indkaldt til et bomøde med arvingerne.

Betaling af anmeldte krav

De krav, der er blevet anmeldt over for boet af afdødes kreditorer (typisk husleje, el, telefon o.l.), gennemgås og vurderes, inden der foretages betaling.

Udbetaling af legater

Afdøde kan have indsat legatarer i sit testamente. Legatarer er personer, som skal modtage et bestemt beløb eller en/flere bestemte løsøregenstande. Legatarer har i modsætning til arvinger ikke bestemmelsesret i boet, medmindre dette er bestemt i testamentet eller af skifteretten.

Legatarer skal have deres legat udbetalt, når 8-ugers fristen er udløbet, hvis boet utvivlsomt er solvent og har tilstrækkelige midler.

3. Den afsluttende fase

Boopgørelse og arvefordeling

Herefter udarbejdes udkast til boopgørelse med arvefordeling (repartition) og eventuel selvangivelse, såfremt boet er skattepligtigt. Nedenfor kan ses øvrige oplysninger af betydning for bobehandlingen, herunder retsafgift, oplysninger om bundfradrag m.v.

Honorarfastsættelse

Honoraret for bobehandlingen fastsættes på grundlag af medgået tidsforbrug, boets størrelse og kompleksitet, herunder arveforholdenes, aktivernes og gældsforholdenes karakter. Åbningsstatus vil indeholde et foreløbigt overslag, men da der ofte går lang tid fra udarbejdelsen af åbningsstatus til boets slutning, vil der ofte være forskel på det anslåede honorar og det faktiske honorar. Skifteretten skal påse, at honoraret fastsættes på en rimelig måde.

Afsluttende bomøde

Når boopgørelse og repartitionen (arvefordelingen) er udarbejdet, vil arvingerne i bobestyrerboet modtage et udkast heraf sammen med en indkaldelse til afsluttende bomøde. Hvis arvingerne efter gennemgang af opgørelsen kan godkende den, er det ikke nødvendigt, at arvingerne giver møde.

Indsendelse af boopgørelse og selvangivelse til SKAT og skifteret

Når boopgørelsen er godkendt af arvingerne, indsendes den til SKAT og skifterettens godkendelse. SKAT skal godkende værdiansættelserne, og - hvis boet er skattepligtigt - den selvangivelse, der i givet fald medindleveres til SKAT. SKAT har 3 måneder til at godkende det indleverede. Når SKAT har godkendt opgørelsen, foretager skifteretten kontrol af boopgørelsen og giver herefter meddelelse til bobestyrer om, hvorvidt boopgørelsen kan godkendes. Boets arvinger og legatarer kan klage over afgiftsberegningen til skifteretten. Klagefristen er 4 uger fra modtagelsen af meddelelse om afgiftsberegningen.

Udbetaling af arv

I bobestyrerboer skal udbetaling (udlodning) af arven finde sted senest 14 dage efter afgiftsberegningen er endelig. Skifteretten er ikke underkastet nogen frist for godkendelse af boopgørelsen, men typisk går der mellem 1-2 måneder.

I privatskiftede boer vil der typisk blive udbetalt et større acontobeløb, når boopgørelsen er godkendt af arvingerne, og restbeholdningen efterudloddet, når myndighedsgodkendelse foreligger.

4. Boer hvor der er en ægtefælle

Ægtefælleudlæg

Længstlevende ægtefæller har ret til forlods at udtage genstande, der udelukkende tjener til personlig brug og har desuden ret til at udtage indbo, arbejdsredskaber m.v. samt suppleringsarv, forudsat at summen af den efterlevendes boslod, arvelod og fuldstændige særeje ikke overstiger kr. 720.000,00 (2015-tal).

Ved opgørelsen af formuen medregnes hele fællesformuen og både afdødes og længstlevendes fuldstændige særeje.

Får længstlevende udbetalt en forsørgertabserstatning, livsforsikring, pensionsydelse og lign efter førstafdøde, skal dette beløb medregnes i beløbet på kr. 720.000,00, mens efterlevendes egne almindelige pensionsrettigheder ikke skal medregnes.

Uskiftet bo

Ægtefæller har endvidere altid ret til at sidde i uskiftet bo med fællesbørn, hvorved deling af formuen undgås. Afdødes særbørn kan give tilladelse til uskiftet bo. Ægtefællen indtræder i givet fald i afdødes skattemæssige stilling og beskattes af afdødes indkomst i indkomståret. Ægtefællen har to fulde personfradrag i denne periode. Et uskiftet bo skal som udgangspunkt skiftes, hvis den efterlevende ægtefælle indgår nyt ægteskab. Hvis arvingerne giver tilladelse til at unklade skifte, skal der under alle omstændigheder betales boafgift uden indrømmelse af bofradrag ved indgåelse af nyt ægteskab. Vær opmærksom på, at der kan være fordele ved at skifte frem for at vælge uskiftet bo.

Ægtefælles ret til at kræve skifte - afgiftsfrihed

Ægtefællen kan altid selv forlange skifte. Dette kan bl.a. være begrundet i ønsket om udlæg af 720.000 kr.'s reglen eller skyldes ægtefællens ønske om at holde arv eller forsikringsbeløb og lignende ude fra det uskiftede bo. Begæringen om skifte skal i givet fald indgives senest 3 måneder regnet fra den efterlevende ægtefælles modtagelse af de pågældende beløb.

Hvis formuen overstiger grænsen på kr. 720.000,00, og der indledes skifte, skal den længstlevende ægtefælle beskattes af egne indtægter og udgifter, uafhængig af beskatning af dødsboet.

Ægtefæller betaler ikke boafgift. Det gør ugifte samlevende derimod.

5. Retsafgift, boafgift og forsikringsordninger Retsafgift

Som udgangspunkt skal der betales en retsafgift til skifteretten på kr. 2.500,00. Hvis arvebeholdningen overstiger kr. 1 mio., skal der betales en yderligere afgift på kr. 6.500,00. I visse tilfælde

(såkaldt forenklet privat skifte) udgør retsafgiften dog kun kr. 1.000,00.

Boafgift

Arveafgiften er afløst af boafgift på 15 % af den del af boet, der overstiger et bundfradrag, der for 2015 udgør kr. 272.900,00. Bundfradraget pristalsreguleres hvert år. Hvis afdøde sad i uskiftet bo, er der normalt to bundfradrag, før boafgiften beregnes.

Af den del af boets formue, der tilfalder andre end afdødes nærmeste familie, skal der desuden betales en tillægsboafgift på 25 % uden bundfradrag. Boafgiften kan fratrækkes ved beregning af tillægsboafgiften, og den samlede afgift kan derfor ikke blive højere end 36,25 %.

Du skal være opmærksom på, at afdødes søskende, nevøer og niecer ikke hører til den nærmeste familie i boafgiftslovens forstand. Denne personkreds skal derfor betale tillægsboafgift. Derimod skal afdødes stedbørn og adoptivbørn kun betale boafgift, og det samme gælder, hvis afdøde har oprettet testamente til fordel for sin samlever, såfremt samlivet på dødstidspunktet har bestået de sidste to år. Dokumentation herfor er som udgangspunkt en folkeregisterattest.

Der skal ikke betales afgift af arv, som tilfalder afdødes ægtefælle, medmindre parterne var separerede på dødstidspunktet. På samme måde er der afgiftsfritagelse for arv og legater til en række almen velgørende eller almennyttige foreninger og organisationer.

Forsikringer og pensionskonti

Der skal ikke betales boafgift af følgende:

- Forsikringssummer, der tilfalder afdødes ægtefælle, medmindre parterne var separerede.
- Børnepensioner, herunder løbende ydelser til stedbørn under 25 år.
- Forsikringer, der udbetales fra ATP.
- Lovpligtige ulykkesforsikringer og arbejdsgiverbetalte ulykkesforsikringer, hvis der er tale om en arbejdsulykke.
- Forsikringsbeløb eller den del deraf, som en begunstiget selv har betalt præmie for (såkaldte krydslivsforsikringer).

Oprettelse af testamente/ægtepagt

Ofte er det tilrådeligt at oprette testamente, og har man modtaget arv af en vis størrelse, kan dette i sig selv begrunde oprettelse af testamente. Du er velkommen til at kontakte os herom.

Hvem behandler boet?

Vi tilrettelægger bobehandlingen med en arbejdsdeling, hvor advokaten har ansvaret for den juridiske del og bosekretæren for den praktiske del, herunder især indsamling af oplysninger og opstilling af udkast til åbningsstatus, boopgørelse og beregning af boafgift m.v.

Ofte er advokaten vanskeligere at træffe end sekretæren – du er altid velkommen til at kontakte begge.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside

www.forumadvokater.dk

Pas på følelserne ved død

Hvor mange dødsfald der efterfølges af bitter arvestrid, findes der ingen præcise tal for, men DanskeFamilieadvokater har anslået, at det kan være op mod halvdelen af de sager, som foreningens medlemmer er involveret i.

På overfladen er det pengebeløb og en bestemt kommode vi skændes om, men i virkeligheden er det slet ikke dét, konflikten handler om. Den handler om klemte følelser og skeletter i skabet.

I mange familier er der ikke en kultur for at sige tingene åbent, som de er. Når far eller mor dør, så falder facaden, og alt dét, ingen turde sige før, springer nu op som et åbent sår, og orme ne vælter ud af skabet. Penge bliver et symbol på kærlighed og omsorg.

Har man ikke fået den ægte vare i levende live, så søger man erstatnings varen – pengene eller kommoden.

»Når jeg ikke kunne få fars kærlighed, så vil jeg have hans penge.« Sådan lyder et udbredt arvescenarie ifølge psykolog Hanne Hostrup.

Man mærker spændingerne

Min erfaring som bobestyrer viser, at hvis alle de efterladte kommer godt og trygt gennem tilværelsen, er der en god chance for et mindeligt forløb, men er der tale om et skævt styrkeforhold, kan det gå galt.

Fire sekunder inde i et møde med de efterladte kan jeg tydeligt mærke, når det er følelser, der er på spil. Man mærker spændingerne med det samme. Derfor er det heller ikke sådan, at jo flere penge man skændes om, desto større konflikt. Det er ofte omfanget af klemte følelser, der afgør, hvor stor konflikten er.

Derfor er det helt afgørende i arveprocesser, at der ikke kun fokuseres på pengene eller kommoden. Det er vigtigt, at efterladte i lige så høj grad tager hensyn til deres relationer. Hvis det kun er den juridiske sag, man løser, vil relationen kunne blive anspændt og kommunikationen efterfølgende svær, for så er der ikke taget vare på følelserne og kontakten mellem personerne.

Juraen kan nogle gange gøre mere skade end gavn, fordi domstolens form for konfliktløsning ofte opleves af de efterladte, som om der er en vinder og en taber. Du bør aktivt søge at styrke kommunikationen og kontakten mellem personerne, og måske supplerer den juridiske bistand med mæglerbistand. Det opfattes som regel som meget urimeligt, at det er naboen eller den nye samlever, som løber med arven og der er virkelig behov for, at alle involverede træder varsomt.

STRID NR. 1 – du troede, du skulle arve

Det kommer som en overraskelse for mange efterladte, at de kan være oplagte arvinger og alligevel intet arve. Hvis værdierne i boet er under kr. 41.000,00, når begravelsesomkostninger og rydning af dødsbo er fraregnet, så går det overskydende beløb til den, der har bestilt begravelsen. Det vil som regel være en datter eller en søn, men det kan også sagtens være en nabo, samlever eller god ven, som har været tættere knyttet til afdøde end de biologiske slægtninge.

Hvis du vil undgå splid, er det vigtigt at være forberedt på det her. Det kommer nemlig som en overraskelse for mange, og det opfattes som regel som meget urimeligt, at det er naboen eller den nye samlever, som løber med arven. Men hvis man som datter ikke har haft den store kontakt til sin mor, må man forvente, at den person, der socialt er tættest på afdøde, arver.

STRID NR. 2 – I vil klare det hele selv

Er værdierne i boet større end kr. 41.000,00, skal der foregå en bodeling. Er I som efterladte tæt knyttet og vant til at behandle hinanden med respekt, kan I sikkert godt klare at 'skifte privat' – dvs. klare fordelingen af arven selv. Men er der mange værdier i boet, stiger faren for, at I pga. uvidenhed eller for egen vindings skyld kan tage beslutninger, som ender med splid.

Det går tit galt, når en eller flere arvinger begynder at tage hånd om tingene og træffe beslutninger uden at kende reglerne ordentligt, også selvom det sker ud fra gode hensigter. Det kan meget hurtigt ende med, at andre slægtninge fortryder, at de har fundet sig i de beslutninger, der er taget. Hvis man er det mindste i tvivl om, at man som efterladte kan klare opgaven, så hyr i stedet en advokat. En advokat er dyr i drift, men i sidste ende kan advokatregningen være 'billigt' sluppet. En advokat sikrer, at alle arvinger bliver behandlet retfærdigt og ens.

STRID NR. 3 – alle vil have kommoden

Det er nemt nok at dele en bankkonto, men langt sværere, når stole, borde, sølvtoj og andet indbo skal fordeles mellem jer efterladte. For hvem betød kommoden mest for? Her er der tale om en af de mest typiske årsager til arvestridigheder. For nok er det fastlagt i loven, hvilken andel af arven I som efterladte har ret til. Og nok siger loven også, at kan du bevise, at du har et særligt forhold til kommoden, så har du også forsteret til den. Men hvem kan bevise det?

Kan det ikke bevises, skal det afgøres ved lodtrækning. Hvis lodtrækningen ender med, at det er den 'forkerte', der får kommoden, kan det også skabe stor splid. Men så må man trøste sig med, at det, modparten har vundet ved lodtrækning, stadig ikke må overstige den andel af arven, som vedkommende er beretti-

get til. Det er altså ikke sådan, at man ved lodtrækning kan løbe med et værdifuldt maleri, mens taberne af lodtrækningen kun får en værdiløs kommode.

STRID NR. 4 – uklart testamente

At skrive testamente er en af de sikreste måder at komme arvestrid i forkøbet, for i et testamente kan det gøres helt klart og tydeligt, hvem der skal arve hvad og hvorfor. Men selvom der er meget godt at sige om testamente, kan de også give anledning til ballade. Især hvis de er dårligt udført, uklare, forældede eller hemmeligholdte.

Testamente er noget, mange skriver i en bestemt situation, og nogle gange ligger det mange år tilbage. Siden da kan meget have ændret sig. Spliden opstår som regel, hvis forventningerne ikke er afstemt med realiteterne.

Det kan ske, hvis den afdøde ikke fik fortalt sine nærmeste, hvad de kan forvente af testamentet. Men det kan også være, hvis testamentet er forældet, fordi arveloven er ændret. Så kan arven falde anderledes ud end forventet. At fortolke testamente er en hel videnskab, og det kræver en professionel.

STRID NR. 5 – sammenbragte børn

Hører du til en sammenbragt familie, hvor dine forældre er skilt og har fundet nye partnere, kan det give anledning til mange former for splid. Et glimrende eksempel er den følelse af uretfærdighed, der kan opstå, fordi der i sammenbragte familier kan være et element af tilfældighed i, hvilke børn der løber af sted med mest arv. Størrelsen af din arv afhænger nemlig af den tilfældige dødsfaldsrækkefølge. Dør din papforælder først, er det dig og dine biologiske søskende, der løber med det meste. Men dør din biologiske forælder først, er det dine papsøskende, der arver langt det meste.

Har din mor og hendes nye mand formuefællesskab, hvilket de fleste ægtepar har, er det bedst for dig -set ud fra et økonomisk synspunkt -hvis din papfar dør før din mor. Så arver din mor tre fjerdedele af værdierne, og de vil gå videre til dig, når hun dør. Men hvis din mor dør først, vil din papfar få tre fjerdedele af fællesformuen, og de vil gå videre til hans børn, når han dør. Du vil i så fald kun ende op med den fjerdedel, som du arvede efter din mor.

Kun et testamente kan sørge for, at det ikke ender tilfældigt. Og et testamente kan så ikke stå helt alene. Der er brug for omtanke og empati, når det skal bruges.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Når du har arvet – passer du så på din arv?

Udbetaling af arv sker normalt efter et længere forløb. Det er nok forklaringen på, at mange erfaringsmæssigt glemmer at tage stilling til spørgsmålet: Hvad så nu? Hvad skal jeg gøre med min arv?

Svaret afhænger af din situation, af dine behov, ønsker og holdninger, men her kan du læse om nogle muligheder, som kan overvejes.

Er du gift

Hvis du er gift, har du som udgangspunkt "fællesje". Det kan være anderledes, enten fordi du og din ægtefælle har etableret særeje via egen ægtepagt eller det kan være bestemt i et testamente eller et gavebrev, at der helt eller delvist er en form for særeje.

Hvis arven ikke allerede er gjort til særeje, så kan det ske ved en ægtepagt. Det kræver enighed mellem ægtefællerne og en ægtepagt skal tinglyses, før den er gyldig. Der findes mange forskellige former for særeje. Det er min anbefaling at du, hvis du arver et større beløb, tager stilling til, om arven bør have indflydelse på den måde du og din ægtefælle har indrettet juraen omkring jeres økonomi.

Hvis arven allerede er gjort til særeje – eller hvis den gøres til særeje ved ægtepagt – så skal særejemidlerne holdes adskilt fra fællesjemidlerne. De to grupper må ikke blandes sammen.

Efterhånden som pengene bruges, bliver det købte også til særeje, hvis pengestrømmen kan følges. Det er vigtigt at sikre dette.

Hvis du ikke er gift, men lever papirløst

I så fald er arven din og skal ikke deles, men er arven af en vis størrelse, bør du overveje om det skal have nogen betydning, f.eks. i form af, at du vil sikre din samlever ved testamente eller måske ved at indgå ægteskab, eventuelt med en ægtepagt.

Generelt

Generelt bør modtagelse af arv altid føre til overvejelser af, hvordan denne arv skal placeres og bruges. Der er mange muligheder omkring overvejelserne ved modtagelse af arv. Denne lille note har blot til formål at henlede din opmærksomhed herpå.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

13 gode grunde til ikke at oprette testamente (og 13 grunde til alligevel at overveje det)

13 gode grunde til IKKE at oprette testamente

Humoristisk liste over undskyldninger for ikke at gøre det nødvendige – læses med forsigtighed.

1. Jeg regner med at leve evigt.
2. Min samlever gennem mange år skal ikke arve noget efter mig, og det er kun rimeligt at hun/han skal flytte fra mit hus/ejerlejlighed, så mine egne børn kan sælge og få pengene.
3. Jeg er gift, og vi har "dine børn og mine børn og vores børn" - og jeg regner med, at jeg ikke bliver den længstlevende !
4. Hvis jeg dør først, skal min ægtefælle sidde i uskiftet bo og ikke have lov til at gifte sig med en anden!
5. Det er rimeligt, at mine børn, når de er 18 år, kan få hver deres sportsvogn – derfor behøver jeg ikke at båndlægge arven hverken helt eller delvist.
6. Jeg ved godt min søn skylder til højre og venstre, men når han arver mig, så er det da kun rimeligt, at arven går direkte til kreditorerne, så det ønsker jeg ikke at forhindre.
7. Mine børnebørn skal ikke arve noget, de må nyde mig, mens jeg lever, og jeg vil derfor ikke sikre dem mindegaver eller læsepenge i testamente.
8. Jeg ønsker, at mine arvinger skal dele alt, hvad de har arvet efter mig, med deres ægtefælle, hvis de senere skal skilles eller separeres, og derfor er et testamente overflødigt.
9. Jeg er ugift og har hverken børn eller nær familie (forældre, søskende eller søskendebørn) - og jeg ønsker, at staten skal arve alt, hvad jeg efterlader mig.
10. Jeg ved godt, at jeg kan undgå boafgift ved at lade friarven efter mig gå til et velgørende formål, men det ønsker jeg ikke.
11. Jeg ønsker, at det skal være sidste gang mine arvinger ser hinanden, når de efter min død skal mødes for at dele indboet efter mig, og at det skal være en oplevelse de aldrig vil glemme!
12. Jeg er gift, og vi har ikke nogen børn sammen, men jeg har mine egne børn. Ved min død ønsker jeg, at min ægtefælle straks skal udbetale en fjerdedel af vores samlede formue til mine særbørn, d.v.s. at mine børn skal have en fjerdedel af både mine egne og min ægtefælles værdier.
13. Jeg har for mange år siden oprettet et testamente, som jeg ikke siden har fået eftersat af en advokat med særlig erfaring i disse sager. Jeg regner ikke med, at der er mulighed for at forbedre retsstillingen for mine arvinger, selv om lovgivningen er ændret meget indenfor de seneste ti år.

13 gode grunde til ALLIGEVEL at oprette testamente

1. Du vil i så fald blive den første i historien.
2. Var det så ikke bedre at flytte fra din samlever og finde en, du vil dele tilværelsen med?
3. Tænk hvis du ikke får ret! Der bliver noget at tage stilling til. Måske kan du få fordele ved at gøre det nu. Og så kan du ligefrem håbe på at blive ældst.
4. Uskiftet bo giver dig ingen garanti for, at din hustru som længstlevende vil leve i cølibat – og tænk hvis du kan se det hele fra oven. Mon det virkelig er dit ønske? Uskiftet bo er på mange måde en rigtig dårlig løsning. Den har givet mange familier problemer.
5. Måske ikke – men ofte har det vist sig at være klogt at indføre en velgennemtænkt båndlæggelsesklausul. Overvej det.
6. Hvis du mener det, så betal kreditorerne nu. Men det er jo ikke sikkert, du ved eftertanke synes, at dine penge skal placeres hos kreditorerne – når det nu kan undgås.
7. På den måde er du også sikker på, at de vil tænke meget på dig.
8. Fint nok – du kan jo også gå et skridt videre og forære din svigerdatter eller svigersøn en gave allerede nu – eller i det mindste testere lidt til fordel for svigerdatteren?
9. Godt, men staten værdsætter det ikke. Har du overvejet en velgørende forening? Du kan få en liste hos Forum Advokater.
10. Har du regnet på det – Forum Advokater giver dig gerne et eksempel.
11. Du kan ikke være sikker. Hvis først arvingerne bliver uenige kan det føre til retssager og årelang splid. Og du vil altid være i deres erindring. Det er måske værd at skrive lidt om fordelingen i dit testamente?
12. Har du spurgt til, hvordan din ægtefælle ser på det? Har I undersøgt alternativerne? Der er mange.
13. Det kan være, du har ret. Men mange ville ændre deres testamente, hvis de kendte virkningen af at lade være. I værste fald kan det betyde, at den arv, dine arvinger modtager, kan forsvinde ud i den blå luft.

Læs nogle interessante facts herunder. God fornøjelse.

13 vigtige facts om arv og testamente

Tidligere professor dr. jur. Finn Taksøe-Jensen, Københavns Universitet er specialist i arvelovsforhold, og han har efter større undersøgelser bl.a. fundet ud af følgende:

1. 15.000 danskeres formue ender hvert år i de forkertes lommer.
2. Det anslås at svare til omkring 20 milliarder kroner – om året.
3. 1,5 millioner mennesker ville formentlig skrive testamente, hvis de vidste hvilke fordele, de kunne få ved det.
4. Kun 350.000 har skrevet testamente i dag.
5. Af de 1,5 millioner har 500.000 et akut behov for at oprette testamente
6. Yderligere 800.000 ville oprette testamente, hvis de kendte fordelene derved
7. Af de danskere der har oprettet testamente, burde halvdelen som følge af ny lovgivning ændre testamentet
8. Vi har ca. 300.000 papirløse par i Danmark og
9. Vi har ca. 380.000 ægtepar, der har børn de ikke begge er forældre til.
10. Prisen for et testamente er mange gange mindre end prisen for at få klaret problemerne bagefter – i mange tilfælde kan problemerne slet ikke klares.
11. Mange testamenter tilsidesættes hvert år, fordi de ikke opfylder lovens krav.
12. Adskillige testamenter er behæftet med fejl, som bevirker, at arven fordeles anderledes end ønsket.
13. Mange testamenter rejser flere problemer end de løser og bør ændres.

Formålet med testamentet? Fordelingen af arven? Vil du råde over bestemte ting, give legater, gaver eller støtte velgørende formål? Kan længstlevende ændre testamentet? Kan det kaldes tilbage? Døds-gaver og dødslejegaver – pas på. Organdonation – er det overvejet og hvordan har du meddelt det til andre? Begravelse eller ligbrænding og gravstedets vedligeholdelse? Gaver og løsørelegater. Pengegaver. Fri for boafgift eller? Rentenydelse (der indsættes et beløb på en konto, og "personen" kan hæve renter indtil dennes død, hvorefter den indsatte sum tilfalder testators (= dine) livsarvinger). Udtagesret? Spare boafgift? Hvilken forening og hvorfor? Særeje – og da hvilken særejeform? Båndlæggelse? Hvem opgør boet? Arveforskud og arveafkald. Undgå splid. Ønsker du svar på nogle af disse spørgsmål så kontakt os og lad os hjælpe dig.

Yderligere læsestof om dette emne:

Ægtepagt og testamente – 1 + 1 = 3; Børnetestamente; Hvem arver? Testamentet – sådan gør du.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Børnetestamente

(hvad siger reglerne - hvad kan du opnå, og hvordan gør du)

Et børnetestamente kan sikre jer indflydelse på, hvad Statsforvaltningen bestemmer, hvis den situation opstår, at I dør, før jeres barn er blevet myndig.

Har I ikke selv taget stilling, vil Statsforvaltningen træffe afgørelse ud fra de informationer, de får. I er nok bedre end Statsforvaltningen til at vurdere, hvilke informationer, de bør fremskaffe. Det er jer, der kender barnet bedst.

I kan ved et såkaldt børnetestamente sikre jer afgørende indflydelse på, hvem der skal tage sig af jeres børn, hvis I dør fra dem, før de er store nok til at klare sig selv.

Enkeltperson eller ægtepar

Forældremyndigheden kan overdrages til en enkeltperson, og Statsforvaltningen kan kun overdrage en fælles forældremyndighed til ægtepar. Så er der et par i jeres familie- eller vennekreds, som I ønsker skal overtage forældremyndigheden over jeres børn, kan det lade sig gøre, hvis det par er gift med hinanden. Ellers må I nøjes med at ønske den ene af parterne som myndighedsindehaver.

Det kan være en god idé at skrive både en primær og en sekundær modtager af forældremyndigheden ind i testamentet. Der kan opstå forhold, der gør, at den primære modtager alligevel ikke kan eller ønsker at overtage myndigheden over jeres børn.

Overdragelse mellem forældre

Har du forældremyndigheden alene over dine børn, vil forældremyndigheden som udgangspunkt tilfalde børnenes anden forælder, hvis du dør. Biologiske forældre har en fortrinsstilling, og dette kan du ikke bare ændre på ved at lave et børnetestamente. Det vil forudsætte, at Statsforvaltningen også mener, at den eller de personer, du har ønsket skal have forældremyndigheden, er bedre egnet end den anden biologiske forælder. På den anden side vil et børnetestamente med din særlige begrundelse indgå i Statsforvaltningens samlede vurdering.

Børnetestamentet skal til Statsforvaltningen

Det er selvfølgelig vigtigt, at Statsforvaltningen får kendskab til jeres ønsker, hvis I dør. I kan eventuelt give den eller de personer, I ønsker skal have forældremyndigheden over jeres børn, en kopi af jeres børnetestamente. De kan så aflevere det i Statsforvaltningen, inden der bliver truffet afgørelse om jeres børn.

Hvis I fortryder

Hvis der opstår forhold, der får jer til at fortryde eller ændre jeres ønsker i børnetestamentet, kan I uden videre ændre eller annullere det.

Kan et børnetestamente kombineres med "et rigtigt testamente"?

Der er ikke særlige formkrav for børnetestamenter (i modsætning til sædvanlige testamenter). Mange vælger testamenteformen, fordi det så bliver muligt at få opbevaret en kopi i notarialarkivet, så det med sikkerhed bliver fundet ved dødsfald. Derimod er det ikke sikkert, at en uformel skrivelse vil nå frem til Statsforvaltningen.

Mange benytter lejligheden til at få lavet et sædvanligt testamente. Børnetestamentet og det almindelige testamente kan samarbejdes i ét dokument. Nogle er ikke klar over de fordele, der kan opnås ved testamente, men der er rige muligheder for ved testamente at sikre en bedre stilling end den, der følger af arveloven.

Nogle fordele ved at oprette testamente:

- Orden i papirerne – ro i sjælen
- Du sikrer dig, at din viden og dine ønsker viderefremmes i god ro og orden – ingen er bedre til det end du er
- Du signalerer overfor dine børn, at du varetager deres interesser
- Du reflekter over livet og dermed over dine muligheder
- Du kan samtidig bestemme, at din ægtefælle eller samlever ved din død økonomisk stilles bedre end uden testamente
- Den arv dine børn får, kan klausuleres som særeje i en eller anden form – det vil mange børn være taknemmelige for, og det koster ikke ekstra at flette dette hensyn ind i testamentet, når du alligevel skal have det skrevet
- Du kan sikre at arvens fordeling og fordeling af indbogenstande ikke giver problemer og splid i familien
- Du kan båndlægge arven og hindre uhensigtsmæssig brug af arven
- Du kan beskytte dine arvinger mod kreditorer

Se vore andre publikationer om testamenter.

Vil du vide mere ?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

1 + 1 = 3

Kombiner testamente og ægtepagt

Mange tænker ikke "ægtepagt", når de vil oprette testamente.

Det er i grunden en skam. Ægtefæller kan opnå fordele ved at kombinere testamentet med ægtepagt.

Testamente og ægtepagt

Hvis I etablerer to lige store kombinationssærejer, opnår I en formueordning, som efter vores mening er bedre end det traditionelle fælleseje. Har den ene eller I begge særbørn, bliver den længstlevende stillet langt bedre i forhold til særbørnene, og opretter I også et gensidigt testamente til fordel for længstlevende, bliver resultatet, at førstafdødes livsarvinger, herunder særbørn, til deling kun skal arve i alt 1/32 af jeres samlede formue, medens længstlevende sidder tilbage med 31/32.

Sådan ønsker mange det

Testamentet oprettes med længstlevende som den, der arver mest – børnene mindst. Der tages stilling til, hvad der skal gælde efter længstlevendes død, om længstlevende kan ændre testamentet og i det hele de ting, der skal tænkes over i forbindelse med oprettelse af et testamente.

Samtidig oprettes en ægtepagt. Og her er kommet nogle meget fleksible regler. De giver mulighed for at vælge den løsning, der passer netop for jer. Men prisen for valgmulighederne er, at der er risiko for at vælge forkert. Og det kan blive ret katastrofalt, hvis I vælger forkert. Det vil vi fortælle om her.

Hvis I på den ene side ønsker skilsmissesæreje ikke ønsker ligedeling ved eventuel separation og skilsmisse, og hvis I samtidigt ønsker at stille hinanden bedst muligt i det tilfælde, at en af jer – som det jo er normalt – dør før den anden vil det være nærliggende, at I vælger den nye moderne særejetype, skilsmissesæreje. Det bliver fælleseje ved død. Men pas på her! Husk at det kan gå anderledes end I tror. Selv om din ægtefælle f.eks. er meget yngre end dig, kan det ske, at din ægtefælle dør først, og du bør spørge dig selv, om du ønsker, at dit særeje også i denne situation skal blive fælleseje. Det vil jo betyde, at du skal aflevere halvdelen af dit skilsmissesæreje til din afdøde ægtefælles dødsbo. Herefter kan du – hvis din afdøde ægtefælle vel at mærke ejede mere end ægtefællen skyldte væk – arve 1/2 af det beløb, du har afleveret til dødsboet, hvis din afdøde ægtefælle har børn eller andre livsarvinger. Er dette ikke tilfældet, kan du arve hele den halvdel af dit eget særeje, som du har afleveret til dødsboet.

Du kan måske i første omgang komme uden om disse problemer ved at sidde i uskiftet bo med førstafdødes livsarvinger. Men af mange grunde er uskiftet bo ikke altid den bedste løsning og er der tale om særbørn, skal de samtykke til uskiftet bo, og det kan være du ikke vil bede om det eller at børnene ikke vil give det. Er der kun fællesbørn, har du ret til at sidde i uskiftet bo, men hvis du så vil gifte dig kommer problemet igen. Så kræves nemlig samtykke på det tidspunkt.

Er din afdøde ægtefælle insolvent, skal du ved skilsmissesæreje aflevere halvdelen af dit sær-eje til din afdøde ægtefælles kreditorer – eventuelt uden at få noget som helst igen – bortset måske fra en venlig tanke fra disse kreditorer. Det er kommet som et chok for mange.

Den gode form for særeje

Vi anbefaler i de fleste tilfælde den særejetype som hedder ægtefællebegunstigende kombinationssæreje.

Det betyder, at dit skilsmissesæreje kun bliver fælleseje, hvis du dør før eller samtidig med din ægtefælle. Bliver du den længstlevende, skal dit skilsmissesæreje være dit fuldstændige særeje, og derfor på ingen måde indgå i din ægtefælles dødsbo.

Har I begge kombinationssæreje, kan den af jer, som bliver længstlevende, sidde i uskiftet bo med førstafdødes formue, som nu er blevet fælleseje. Den længstlevendes formue indgår ikke i det uskiftede bo, da den jo er fuldstændigt særeje. Skal boet efter førstafdøde skiftes, får du forlods halvdelen af førstafdødes nettoformue som boslodskrav – uden selv at skulle aflevere halvdelen af din nettoformue til dødsboet. Du bliver som længstlevende i værste fald stillet på samme måde som ved fælleseje eller almindeligt skilsmissesæreje. Dette gælder, hvis du som længstlevende ikke har nogen formue. I alle andre tilfælde stilles du som længstlevende bedre ved at vælge kombinationssæreje frem for fælleseje eller almindeligt skilsmissesæreje.

Overvej ved oprettelse af testamente og ægtepagt

Om testamentet:

Formålet med testamentet? Fordelingen af arven? Vil du råde over bestemte ting, give legater, gaver eller støtte velgørende formål? Kan længstlevende ændre testamentet? Kan det kaldes tilbage? Døds-gaver og dødslejegaver – pas på. Organ donati-

on – er det overvejet og hvordan har du meddelt det til andre ? Begravelse eller ligbrænding og gravstedets vedligeholdelse ? Gaver og løsørelegater. Pengegaver. Fri for boafgift eller ? Rentyndelser (der indsættes et beløb på en konto og "personen" kan hæve renter indtil dennes død, hvorefter den indsatte sum tilfalder testators (= dine) livsarvinger. Udtagelsesret ? Spare arveafgift ? Hvilken forening og hvorfor ? Særeje – og da hvilken særejeform ? Båndlæggelse? Hvem opgør boet ? Arveforskud og arveafkald. Undgå splid.

Om ægtepagten:

Husk altid på, at den gælder både ved opløsning af ægteskabet i levende live (separation og skilsmisse) og ved opløsning i tilfælde af død. Vi tilråder forsigtighed omkring dette. Pas på, hvis I laver blandede formueordninger – det kan efterfølgende give problemer at holde styr på "hvad der er hvad". Vær opmærksom på, at tinglysning af ægtepagten er et gyldighedskrav – er ægtepagten ikke tinglyst, så gælder den ikke.

Yderligere læsestof om dette emne:

- Giv din næste et godt råd – om ægtepagter
- Gaver mellem ægtefæller kræver ægtepagt
- Ægtepagt – beskyt din virksomhed
- Testamente – sådan gør du
- Hvem arver?
- 13 gode grunde til ikke at oprette testamente
- Ægtepagt og testamente – 1 + 1 = 3

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside

www.forumadvokater.dk

Digital arv

Sådan sletter du afdødes konti og profiler på nettet – og sådan giv er du adgang før du dør

Facebook:

Facebook-profiler kan blive omdannet til mindesmærker eller lukkes af de efterladte ved at anmode Facebook om det. Det kræver, at du som pårørende skriver dødsdatoen, og du kan sende et bevis på, at personen er død.

[Læs, hvordan du anmoder om at lukke en profil eller omdanne den til et mindesmærke på facebook.com.](#)

Facebook indførte i februar 2015 en 'Legacy Contact' i USA, der kan få adgang til den afdødes profil, hvis den afdøde har valgt en person. Det er endnu uvist, hvornår funktionen kommer til Danmark.

Google:

Google har allerede en funktion, der gør, at udvalgte pårørende kan få adgang til blandt andet Gmail, Youtube og Google Drive, hvis den afdøde har valgt en eller flere kontaktpersoner, inden han eller hun er død. Funktionen hedder 'Administration af inaktiv konto'.

[Læs mere om 'Administration af inaktiv konto'.](#)

Hvis afdøde ikke har udvalgt kontaktpersoner, kan du som pårørende anmode om at få lukket en profil. I nogle tilfælde kan du også få adgang til den afdødes data. Du anmoder ved at udfylde en formular, hvor du sender dødsattest og billed-id. Google kræver dog, at dokumentationen skal være oversat til engelsk.

[Læs her, hvordan du anmoder om at slette en afdød persons Google-konto på google.com.](#)

E-Boks:

E-boks er dansk, og inden man dør, kan man på forhånd give adgang til udvalgte dokumenter og mapper til en pårørende. Adgangen lukker dog, når et dødsfald registreres. Herefter kan de pårørende få adgang til e-Boks med en skifteretsattest. Det giver fuld råderet over dokumenterne. Skal e-Boks lukkes, kræver det kun en dødsattest.

[Læs, hvordan du anmoder om adgang til eller lukning af afdødes e-Boks på e-boks.dk.](#)

Twitter:

Twitter-profiler kan lukkes af de efterladte. Twitter kræver, at du

sender en kopi af dødsattest, billed-id og et underskrevet dokument, der viser, hvem du er, og hvad dit forhold til afdøde er. Du skal sende et fysisk brev til deres adresse i Californien. Kun ved spørgsmål til afmeldingen af afdødes profil, kan Twitter kontaktes på e-mail.

Gå ind på support.twitter.com, skift sproget til engelsk i toppen af siden, søg på 'deceases' i søgefeltet, og vælg det første resultat, der viser, hvordan du kontakter Twitter for at anmelde og lukke en død persons profil. (Siden er på engelsk)

Yahoo:

Yahoo giver under ingen omstændigheder andre adgang til en konto eller indholdet på en konto. Du kan dog sende en forespørgsel om at få lukket en konto. Forespørgslen kan sendes på e-mail eller i et brev. Den skal indeholde brugernavnet til kontoen, et bevis på, at du har ret til at få lukket kontoen og en kopi af dødsattesten.

[Læs her, hvordan du sender en forespørgsmål til Yahoo på yahoo.com. \(Siden er på engelsk\)](#)

Hotmail/outlook.com (Microsoft):

Hotmail hedder nu outlook.com og er ejet af Microsoft. Som pårørende kan du få adgang til e-mails og kontaktlister fra afdødes outlook.com-konto. Du skal sende en mail til Microsoft, hvor du skriver dit navn, e-mail-adresse, telefonnummer, afdødes fulde navn og navnene på den/de konti, som afdøde har.

Microsoft vil herefter sende en e-mail, hvor de fortæller, hvad de skal bruge af dokumentation. Hvis dokumentationen godtages, sender de indholdet fra outlook.com-kontoen på en dvd. En outlook.com-konto er en konto med en af følgende endelser: @outlook.com, @hotmail.com, @live.com, @windowslive.com eller @msn.com.

[Læs her, hvordan du kontakter Microsoft på mcirosoft.com. \(Siden er på engelsk\)](#)

Instagram:

Instagram kræver, at du sender et bevis på, at personen er død. Det kan være for eksempel være en dødsattest eller nekrolog. Du udfylder så en formular, og du skal tage stilling til, om afdødes profil skal slettes eller omdannes til et mindesmærke. På den

måde gemmes profilen på Instagram, men den optræder ikke i søgninger. Mindesmærket kan ikke ændres, men andre kan sende billeder eller videoer ved hjælp af Instagram Direct til den afdøde persons profil.

[Læs her, hvordan du anmoder om at slette en afdød persons profil på instagram.com.](#)

LinkedIn:

LinkedIn tillader, at du som pårørende kan anmode om at få lukket afdødes profil ved at udfylde en formular. Du skal skrive navn, e-mail-adresse, og dødsdato, ligesom du kan linke til en nekrolog.

[Læs her, hvordan du anmoder om at slette en død persons profil på linkedin.com. \(Siden er på engelsk\)](#)

Dropbox:

Dropbox kræver en anmodning om at få lukket afdødes konto. Du skal kunne dokumentere, at personen er død, og at du har ret til at tage hånd om arven, herunder den digitale. Du skal også sende oplysninger om dig selv og billed-id. Dropbox kræver, at du sender forespørgslen med et fysisk brev til firmaets adresse i Californien.

Afdøde kan have installeret Dropbox på sin PC, tablet eller smartphone. På den måde kan du få adgang til billeder og dokumenter, der er gemt i Dropboxen, hvis du altså har adgang til telefonen, tabletten eller PC'en.

[Læs her, hvordan du får lukket afdødes Dropbox-konto på dropbox.com. \(Siden er på engelsk\)](#)

Hvis du vil give adgang, mens du lever

Facebook: Lav et mindesmærke eller slet kontoen

På Facebook kan du vælge en 'eftermælekontakt', som kan administrere din konto, hvis du dør. Du kan gøre det muligt for denne person at få adgang til dine data, for eksempel at downloade alle dine billeder. Dine private beskeder giver du dog ikke adgang til.

Eftermælekontakten kan lave din side om til et mindesmærke, ændre dit profilbillede og lave et sidste opslag på dine vegne, men vedkommende vil derefter ikke kunne lave opslag på dine vegne.

Ønsker du at få din profil slettet ved din død, kan du også vælge det i stedet for.

[Lav dine indstillinger på Facebook her](#)

Er du udpeget som 'eftermælekontakt', skal du melde personens død til Facebook og bekræfte det ved hjælp af foreksempel en dødsattest eller et testamente, inden du får adgang til afdødes profil.

[Her kan du melde en persons død til Facebook](#)

Gmail og YouTube kan gives videre

Google har en funktion, der hedder "Administration af inaktiv konto". Med den funktion kan du vælge op til 10 personer, som kan få adgang til dele af din konto, når du går bort.

Personerne vil modtage en mail efter en periode, hvis din konto ikke har været i brug. Du vælger, hvor lang perioden skal være. Men inden da får du selv en sms, der sikrer, at du ikke bare har været inaktiv. Desuden kan du vælge at modtage en e-mail hver tredje måned om, at du har aktiveret denne 'Administration af inaktiv konto'.

Gmail, Youtube, og Google Drive er nogle af de tjenester, du kan overdrage til dine kontakter. Du vælger selv, hvilke tjenester, du vil overdrage.

[Læs her, hvordan du bruger "Administration af inaktiv konto".](#)

E-Boks: Giv andre adgang

E-Boks kan indeholde vigtige dokumenter fra det offentlige, som dine pårørende skal tage stilling til, når du dør. Du kan vælge at give en eller flere personer adgang til din e-Boks. Når dødsfaldet er registreret, bliver al adgang til e-Boks lukket, og det vil kræve en skifteretsattest at få åbnet den igen.

Vælg selv, hvad du giver adgang til. Du kan give adgang til hele e-Boks eller vælge specifikke mapper. Personen, du har givet adgang til, kan komme til dine dokumenter og tømme din digitale postkasse. Det kan måske være nødvendigt, hvis du er alvorligt syg og har brug for en person til at tage hånd om din vigtige post i den sidste tid.

[Læs, hvad der sker med dine dokumenter, når du dør.](#)

Mere læsestof

Læs mere her: Hvad er et Facebooktestamente?

NB: Du kan læse om juridiske testamenter på dette link (vælg 18+19+20) www.forumorientering.dk.

http://forumorientering.dk/sites/default/files/Online_folder.pdf

Hvad er et "Facebooktestamente"?

Hvad skal der ske med dine digitale spor, når du ikke lever længere? Nye tider kræver nye overvejelser. Læs om dine muligheder lige her.

Vi kender alle "det rigtige testamente". Det, der gælder juridisk. Nu har Facebook åbnet for at du kan forberede dit testamente på din Facebook-profil. Det er en god idé at overveje "din digitale testamentestrategi". Ikke alene et Facebook-testamente, men det samlede sæt digitale spor, du sætter i dit liv. Husk, at et "Facebooktestamente" ikke gælder om fordelingen af arven efter dig. Her skal du lave et juridisk testamente, ellers duer det ikke.

I dag foregår rigtig meget på nettet. Du går i banken, taler med SKAT, kommunen, staten og vennerne. Du er måske på Facebook, på LinkedIn, på twitter, Instagram, google+, Tumblr eller måske har du din egen blog. Det er noget, der vokser og gror og det virker alt sammen under din kontrol – og under dine kodeord.

Men – tænk på hvad der skal ske med det hele, den dag du ikke er her mere. Det er ikke sjovt for familien at se afdøde familiemedlemmers profil på Facebook. Slet ikke på afdødes fødselsdag, hvor det vælter ind med fødselsdagshilsener fra alle de "Facebookvenner", der ikke lige ved, at fødselaren er død.

Nogle efterladte er opmærksom på problemet, men de kan ikke lige gå ind og ændre på tingene. Allerede fordi de mangler kodeord. Har du tænkt på det?

Lav en aftale

Det er en god idé at aftale med din ægtefælle, kæreste eller børn, at du efterlader dig en kuvert med informationer, som handler om kodeord, hvor du er på nettet, hvad der skal ske med det og andre praktiske informationer, herunder hvordan du ønsker at blive begravet eller bisat og andre vigtige pointer, som du ikke kan oplyse den dag dju enten er blevet meget syg eller er død.

Facebook har nu gjort det muligt for dig, at du kan bestemme, hvordan din Facebookside skal være efter din død. Der er to krav for at få det til at virke: du skal selv indtaste nogle informationer og du skal sikre dig, at der er en betroet, som får lov til at informere Facebook, når du ikke lever længere.

E-mails og billeder forsvinder ikke fra nettet

Facebook, Instagram, Gmail, Outlook og Yahoo. Du bruger sikkert nogle af de tjenester. Men hvad sker der med dine billeder, e-mails og personlige oplysninger, når du dør? De personlige data forsvinder ikke fra nettet, men de forbliver i cyberspace.

E-mail og e-Boks kan indeholde vigtige oplysninger. Sociale medier, e-mail og e-Boks er nogle af de steder, du som pårørende kan have brug for at få adgang til, hvis en af dine nærmeste dør. Måske vil du gemme mails, billeder eller dokumenter, eller også vil du slette profilerne fra nettet, så de ikke dukker op i søgninger, efter døden er indtruffet.

Du skal både tage stilling til både din digitale og fysiske arv, inden du dør. Du kan risikere, at andre kan finde din Facebook-, LinkedIn- eller Instagram-profil på internettet, selvom du er gået bort, eller dine pårørende kan opdage, at dine Facebook-venner skriver på din Facebook-væg, fordi de ikke ved, at du er død.

Dine nærmeste har mange følelser i spil, når de mister dig og vil måske helst ikke se det. Derfor kan du forberede, hvad der skal ske med din digitale arv så godt som muligt.

Digital arv: Sådan kan du gøre

Tag stilling til, hvad du rent faktisk vil have, der skal ske med dine oplysninger og informationer på nettet, når du dør. Herunder er der nogle konkrete råd, der kan gøre det lettere for dine pårørende at tage hånd om den digitale arv, som du efterlader.

Få et overblik over, hvilke informationer, der findes om dig på nettet, og skriv en liste med en oversigt over dine profiler og konti. Brugernavne og koder kan skrives ned og gemmes i en lukket kuvert, som først må åbnes, når du dør. Læg kuverten et sikkert sted sammen med dine personlige papirer, og fortæl dine pårørende, hvor den er. Husk at opdatere, hvis du skifter koder. Vær dog opmærksom på, at dine oplysninger kan gå tabt ved brand eller indbrud, hvor du kan miste dine personlige papirer. Dine oplysninger kan også komme i hænderne på fremmede, som så kan få adgang til personlige og følsomme oplysninger.

Cloudtjenester som Dropbox, iCloud, Google Drive og OneDrive kan bruges til løbende at dele billeder, videoer og dokumenter med dine nærmeste. På den måde har du en sikkerhedskopi, som pårørende har adgang til, selvom du dør.

Gem billeder, videoer og dokumenter på en ekstern harddisk uden kode. Så kan dine pårørende åbne harddisken og gemme det, der er relevant på deres egen computer.

På Google kan du tilføje kontaktpersoner, der kan få adgang til din konto, hvis du dør. De kan få slettet din Google-konto og få adgang til indholdet. På e-Boks kan du også tilføje en person, der kan få adgang til dine dokumenter, inden du dør.

På Facebook kan du tilføje kontaktpersoner, der kan få adgang til dine data. Ikke dine private beskeder, men for eksempel dine billeder. Du kan også vælge, at din profil lukkes, når du dør, eller du kan vælge, at den laves om til et mindesmærke.

Sådan gør du på Facebook

Gå ind i Facebooks rullemenu øverst til højre på din profil, under Indstillinger > Sikkerhed (ude i venstre kolonne) > Eftermælekontakt.

Du kan bestemme, hvad din "eftermælekontakt" skal kunne gøre eller du kan bestemme, at din side skal slettes, når Facebook får underretning.

Ønsker du det, kan din Facebookside omdannes til mindesmærke. Omdannelsen betyder også, at profilens billeder og aktivitet ikke længere anvendes af Facebook til indirekte annoncering, ligesom automatiske notifikationer om vennekredsens fødselsdage og lignende slås fra. Du kan ved udfyldelsen bestemme, at profilen omdannes til mindesmærke, og i samme ombæring udnævne en slags vicevært (en såkaldt eftermælekontakt) til at varetage nogle få og velafgrænsede opgaver.

Eftermælekontakten kan føje flere venner til den sociale kreds, ændre profilbilledet og lave en slags fast opslag, der forbliver øverst uanset den øvrige aktivitet. Den udpegede person får besked fra Facebook, senest når omdannelsen fra profil til mindesmærke finder sted som følge af dine angivelser.

Du bør naturligvis bede din eftermælekontakt om lov til at bruge vedkommende, så det ikke kommer som en overraskelse og samtidig kan du aftale, at det gøres til vedkommendes ansvar at sætte processen (den har fået et navn: memorialisering) i gang, når du er død. Facebook har nemlig ingen metode til at registrere dødsfald. De skal anmeldes af andre og ledsages af dokumentation i form af dødsattest, nekrolog eller lignende.

Det kan umiddelbart virke tiltalende bare at vælge "slet min profil", men jeg vil anbefale dig først at tale med dine nærmeste om det. Måske vil det for dem være ønskværdigt, at din profil kan bestå – som en "elektronisk gravsten". Det er jo dine nærmeste, der får behov for at mindes, og de vil måske opleve en slags dobbelt tab ved også at miste profilens personlige aflejringer i form af for eksempel billeder og sprogbrug. En automatisk profilesletning kan virke hensynsløst over for de pårørende.

På nuværende tidspunkt er Facebook en integreret del af de fleste danskeres sociale liv, og der deles og føles som aldrig før. Samtidig har vi ikke rigtig nogen idé om, hvor eller hvordan det ender, hverken for de sociale medier eller for den enkelte bruger. Og derfor er det klogt, at du tager stilling. Ikke alene om Facebook, men om alle dine digitale spor.

Læs mere her: Digital arv. Sådan sletter du afdødes konti og profiler på nettet.

NB: Du kan læse om juridiske testamenter på dette link (vælg 18+19+20) www.forumorientering.dk.

http://forumorientering.dk/sites/default/files/Online_folder.pdf

Før du køber et nybygget hus

Køb af nybygget hus er en vanskelig sag. Den ser på papiret enkel ud, men erfaringen viser, at mange købere af nybyggede huse bliver skuffede. Overordnet er det psykologiske problem, at købesummen for køber er "mange penge", mens det for sælger kun lige dækker, hvad sælger skal bruge. Sælger forsøger at få prisen ned – men det, der leveres, bliver også skåret ned.

Det er et stort problem, at beskrivelsen af, hvad der leveres, ofte er meget tynd. Det betyder, at hvis køber er utilfreds, da har køber problemer med at dokumentere, at det købte ikke svarede til det forventede. For hvordan beskriver køber "det forventede", hvis der mangler et ordentligt beskrivelsesmateriale? I mange tilfælde er det ikke muligt at skaffe et tilstrækkeligt godt materiale. I andre tilfælde er det muligt – men det springes over.

Tilstrækkelig rådgivning i disse sager er nødvendig. Men også omfattende. Nogle vælger det fra og slipper godt fra det. Andre ender i årelange retssager.

Vær opmærksom på dette

Her er i oversigtsform nogle væsentlige punkter, som du bør være opmærksom på:

- Angivelse af parterne (ved A/S eller ApS da registreringsnummer og CVR-nummer, ved I/S da interessenternes navne og CVR-nummer, ved personligt firma da korrekt betegnelse og CVR-nummer).
- Hvilke dokumenter består aftalen af, og hvordan er dokumenternes rang i forhold til hinanden? Alt for ofte ses, at bygherren reelt ikke er klar over, hvilke dele en aftale består af, og det gør det svært, hvis der opstår problemer undervejs.
- Er aftalepunkterne præcise nok? Hvilke punkter er særligt vigtige?
- Forstår du hvert enkelt punkt og hvert enkelt bilag? Hvis ikke, er der risiko for, at du ikke ved, hvad du køber.
- Hvad er prisen? Der bør være særlig opmærksomhed omkring entreprenørens forhold omkring priser, der ikke er faste. Erfaringsmæssigt søges der hentet ind på pladsindretning, køreplader, fundering, dræning, materialer, jordbundsundersøgelser m.v., men du skal i det hele taget være meget opmærksom på, hvor din pris ikke er fast – mange er blevet overrasket her, og det kan dreje sig om store beløb.
- Vær omhyggelig med en meget omfattende beskrivelse af tilbehør, ellers kommer der skuffelser. Det er hårdt arbejde, men din investering i omhyggelighed er givet godt ud.
- Pas på med frister for jordbundsanalyse – kan det nås, og hvad sker der, hvis det ikke kan nås? En del købere har brændt fingrene på dette punkt.
- Pas på, hvis grund købes separat. Formuler relevante forbehold på grund og husk at sikre, at grundkøb og entreprise "følges ad" og kun binder, hvis begge dele falder på plads. Ellers står du i værste fald og har købt et hus, men mangler en grund.
- Pas på særlige tillæg, Nyhusforeningens vilkår og overblikket i forhold til AB eller ABT. Det er mange ord, men husk at hvert enkelt ord er taget med, fordi det har sin betydning. Ofte er ordlyden i forskellige dele af en aftale uforenelige. Du er nødt til at vide, hvad du skriver under på, men erfaringen er, at mange købere giver op her, og det kan koste dyrt senere.
- Skal/er AB-forbruger aftalt, og hvilke konsekvenser har det?
- Forsøg at få dagbod med et beløb, der dækker det, køber må påregne, hvis der sker forsinkelse. Foretag en konkret analyse af behovet og inddel evt. i forskellige satsgrupper (forsinkelse 0-10 dage: dagbod så mange kroner pr. KALENDERdag), forsinkelse 11-20 dage: sats 1 + XX%, forsinkelse 21-30 dage: sats 2 + XX%, forsinkelse derudover sats 3 + XX%, alt pr. kalenderdag). Overvej at tilføje: bygherre kan kræve sit faktiske tab dækket, hvis det overstiger dagbodskravet.
- Lav en deltageretidsplan. Beskriv nogle punkter, som er sanktionsudløsende: hvis det og det ikke nås. Det er vigtigt, at du er opmærksom på at vælge de rette steder for sanktionsudløsning.
- Pas på fravigelser fra AB eller ABT og pas på standardforbehold.
- Få angivet, hvem der må arbejde på sagen – nogle håndværkere er så ringe, at de bør undgås. Der er set mange sager, hvor udenlandske firmaer har arbejdet for danske entreprenører, og det har givet store problemer, ganske enkelt fordi deres håndværksskik er anderledes end den, vi er vant til.
- Få en aftale om, at du som bygherre har ret til for egen regning at føre tilsyn med egen byggesagkyndig rådgiver, der skal være berettiget til at deltage i byggemøder. Du kan undgå mange problemer/skuffelser ved at have din egen byggesagkyndige rådgiver tilknyttet.
- Kræv byggemøder afholdt med referat og fast dagsorden og vær opmærksom på, at en af de fornemste opgaver for et godt byggemødereferat er at kunne "bære" at være bilag i en eventuel senere retssag mod entreprenøren. Derfor er det ikke uden betydning, hvordan referater er formuleret, og hvad der står i dem. Det har mange private bygherrer i mange sager opdaget smerteligt for sent.
- Sørg for fotodokumentation. Her skal du være meget omhyggelig. Følg op med datoangivelse og notering af, hvad du vil vise med de enkelte fotos. Alene din interesse for sagen vil motivere til, at der arbejdes bedre (naturligvis forudsat, at du ikke er for emsig).

- Sørg for, at der er helt præcise referencerammer for kvalitetsnormer. Det og det hus med de og de materialer i den og den standard. Dette gælder især ved køb af et nøglefærdigt hus, hvor det efterfølgende kan være svært at dokumentere, hvad der er aftalt, såfremt aftalegrundlaget ikke er helt klart. Igen er det en fordel, at du fra start har tilknyttet din egen byggesagkyndige rådgiver, som kan bistå dig i forbindelse med indgåelse af aftale med entreprenør eller byggehusfirma. Din byggesagkyndige rådgiver kan bistå dig omkring det byggetekniske – selve aftalens juridiske indhold bør altid gennemgås af en advokat.
- Hvis der ikke er klar referenceramme, skal du gøre dig klart, at du som køber løber en betydelig risiko for at blive skuffet. Mange glade købere af nye huse kan bevidne, at dette råd er alvorligt og rigtigt.
- Sikkerhedsstillelse fra bygherre/entreprenør skal være klart defineret, og følgen af manglende sikkerhedsstillelse skal være klart beskrevet.
- Vurder ratebetalingerne og vær sikker på, at de først frigives, når der er grund til det. Mange bygherrer har prøvet at have betalt huset, når 80% var færdigt – hvor resten så ikke færdiggøres, f.eks. pga. entreprenørens konkurs.
- Sørg altid for, at der er aftalt 1 års og 5 års gennemgang.
- Tag konkret tjek på entreprenørens referencelister. Tal med de mennesker, der har købt. Hør deres erfaringer. Det er vigtigt, at du gør dette arbejde grundigt, inden du skriver under. Vær kritisk og grundig.
- Hvis der skal føres tilsyn og kontrol, f.eks. under støbning af fundament, skal det beskrives, hvad virkningerne af manglende tilsyn skal være (f.eks. at entreprenøren så skal dokumentere, at alle gældende normer er overholdt og opfyldt).
- Tjek entreprenørens regnskaber og vurder selskabsstrukturen bag i forhold til egenkapital og anmærkninger i regnskab. Tag evt. nødvendige forbehold. Garantistillelsen rækker aldrig.
- Siden 1. april 2008 har en professionel bygherre skulle tegne byggeskadeforsikring – dette skal fremgå af kontraktgrundlaget.
- Du skal sikre dig, at du fra start er forsikringsdækket i nødvendigt omfang, herunder også for så vidt angår retshjælpsdækning.
- Lad dig ikke binde af de foranstående punkter. Din sag skal behandles individuelt, og der skal tages hensyn til dine behov. Brug tiden på at få det på plads sammen med en rådgiver, du har tillid til.

Få fordele ved at bruge Forum Advokater

Vi bliver ofte mødt med spørgsmålet, om det er nødvendigt at få rådgivning ved køb af nye huse. Vi anbefaler det, men vi lever jo også af at sælge rådgivning, så vi kan ikke fortænke dig i at spekulere på, om vi giver det råd blot for at få noget at bestille.

Problemet er, at vi ser de gange, hvor der ikke gives rådgivning, og hvor det går galt. Det er ikke sjovt at være deltager i en retssag, hvor allerede den første skønserklæring har 40 sider med spørgsmål, og hvor sagen må antages at ville vare 3-5 år. Det lyder voldsomt, men det er fra den virkelige verden. Du kan bruge os som sparringspartner. Vi ved, hvor problemerne normalt dukker op, og vi kender også mange af aktørerne på markedet.

Hvad koster det?

Vi plejer lidt humoristisk at sige: det koster ikke noget. Når du så spørger: er det da gratis, siger vi: nej, men det er en investering for dig. Du får det tilbage, du investerer og lidt mere. At købe et individuelt hus er en stor økonomisk beslutning, hvor man ikke bør spare på udgifterne til rådgivere. Du er nødt til at engagere dig i de dele, der er dit speciale (valg af materialer, grundighed med at tjekke referencer osv.).

Efter det første møde med dig, kan vi skyde os ind på et prisniveau, men vi må altid have den reservation, at byggerier udvikler sig forskelligt, og derfor kan vi kun til en start give en indikation, senere kan vi blive mere præcise, og så arbejder vi efter den tid, vi bruger på sagerne.

Nogle vil fortælle dig, at det kan de let rådgive om og det koster kun så og så meget. Vurdér selv om du tror, at nogen forærer tingene væk. Hos Forum Advokater køber du kvalitet.

Yderligere læsestof om dette emne

Køb og salg af bolig. Papirer til papirløse. Notér din samlever i ATP. Testamente – sådan gør du. Børnetestamente. Juraen ved vores bryllup. Giv din næste et godt råd – om ægtepagter.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside

www.forumadvokater.dk

Køb og Salg af Bolig

Forum Advokater – Bolig og Fast Ejendom

Går du i købs- eller salgstanker, vil du med fordel kunne gøre brug af specialisterne hos Forum Advokater.

Vi kan tilbyde såvel rådgivning som dokumentekspedition inden for følgende områder ved dit køb eller salg af fast ejendom:

- 1-fam. villaer
- 2-fam. villaer
- Ejerlejligheder
- Ideelle anparter
- Andelsboliger
- Fritidshuse
- Byggegrunde
- Blandede bolig- og erhvervsejendomme
- Prisfastsætning og prisforhandling
- Rådgivning om køb og salg
- Rådgivning om indgåelse af entreprisetrakter
- Rådgivning om køb og salg af landejendomme
- Rådgivning om køb og salg af hobbylandbrug
- Rådgivning om udlejning / skat

Desuden tilbyder vi også kompetent rådgivning, såfremt du investerer i fast ejendom, herunder hvis du selv eller et selskab køber eller sælger:

- Udlejningsejendomme
- Forretningsejendomme
- Investeringsejendomme
- Erhvervsejendomme

Ring eller send os en mail, og aftal evt. tid for et møde, hvor vi i fællesskab drøfter de mulige rådgivnings- og papirmæssige produkter, som du har brug for.

På www.forumadvokater.dk kan du desuden læse meget mere om, hvad rådgivningen inden for de enkelte elementer kan indeholde.

Valg af Boligrådgivning hos Forum Advokater fordi:

- Vi kender købsaftalens "juridiske fælder".
- Vi ved, hvad der ikke skal stå i købsaftalen.
- Vi ser, hvad der mangler at stå i købsaftalen (og det er lidt sværere at vurdere det, der ikke står skrevet på forhånd).
- Vi er kendt for kvalitet – det gavner dig, når du benytter Forum Advokater – Bolig.
- På alle boligsager er tilknyttet både en advokat, en medarbejder der tidligere har arbejdet som ejendomsmægler og en advokatsekretær – dvs. du får højt specialiserede medarbejdere på sagen hver gang.

- Forum Advokater er uafhængige. Vi skal ikke tjene penge på skjulte salærer / gebyrer, og vi har ikke indtægter ved at samarbejde med andre.
- Forum Advokater benytter sig af moderne teknologi – det giver effektivitet og dermed hurtigst mulig ekspedition med overholdelse af alle de vigtige frister.
- Vi er gode til Jura + Finansiering + Forsikring + Følgerådgivning i forbindelse med køb og ejerskab (herunder testamente + aftaler mellem papirløse + aftaler om fælles ejerskab af boliger).
- Forum Advokater har en holdning til det at rådgive dig. Vi siger tingene uden omsvøb, og vi har kun én interesse, nemlig at sikre dig en god og tryk bolighandel uden bøvl.

Boligspecialisterne hos Forum Advokater kan de grundlæggende ting om:

- Aftaleret
- Prisfastsætning
- Finansieringsmuligheder og risici
- Tilstandsrapporter og bygningsteknologi
- Hus- og Ejerskifteforsikringer
- Forhandling om pris og vilkår

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Forum Inkasso

(Særligt om vores kompetencer på inkassoområdet)

Hvem er vi og hvad kan vi?

Forum Inkasso er den del af Forum Advokater, hvor vi særligt beskæftiger os med kreditstyring og inkasso på alle niveauer. Afdelingen beskæftiger 5 kvalificerede medarbejdere: 1 advokat og 4 erfarne uddannede advokatsekretærer. Herudover er der til afdelingen tilknyttet 3 advokater og 2 advokatsekretærer, der behandler de sager, hvori der opstår tvister eller har relation til udlandet. De behandler årligt ca. 8.000 sager for vores kunder i hele landet og mange steder i udlandet. Herudover har vi et stort bagland i husets øvrige advokater og sagsbehandlere, som gør, at vi kan være vores inkassokunder behjælpelige med alle andre typer af juridiske problemstillinger. Hos os får du altså ikke én husadvokat, men derimod hele advokatfirmaet, hvor vores styrke blandt andet er vores størrelse, og de tætte relationer vi opbygger til vores erhvervs-kunder ved at være leverandører af løsninger til alle typer af juridiske problemstillinger af erhvervsmæssig karakter.

Vi har mere end 35 års erfaring med at inddrive nødlidende fordringer i ind- og udland, og vores inkassoafdeling er i dag blandt de førende advokatinkassoafdelinger i landet: Både når det gælder antal kunder, brug af moderne teknologi, serviceudbud, kurser og kundetilpasset rådgivning. Vi har et ønske om at være markedsledende inden for inkasso ved fortsat at fokusere på at udvikle tidssvarende kvalitetsløsninger baseret på kundernes behov i tæt samarbejde med andre professionelle samarbejdspartnere inden for kreditoplysning.

I det omfang det er muligt, sørger vi for at opkræve alle udgifter hos debitor, men ellers betaler kunden de nødvendige og rimelige udgifter og salærer, der er forbundet med de enkelte sager.

Traditionel advokatinkasso omfatter bl.a. følgende opgaver:

- Forfaldne fakturaer i handels- og forbrugerforhold
- Misligholdte leje-, kredit- eller abonnementsaftaler
- Misligholdte lån eller kreditter inden for den finansielle sektor
- Misligholdte pantebreve i løsøre og fast ejendom
- Misligholdte realkreditlån
- Hjemtagelse af biler og andre værdier solgt på kontrakt med ejendomsforbehold
- Rådgivning om indgåelse af aftaler, udarbejdelse af salgs- og leveringsbetingelser og i det hele taget om forebyggelse af inkassobehov.
- Herudover kan vi tilbyde gratis rykkerservice via vor online-inkassoside på internettet

Forebyggelse

Inkasso er ikke bare forbundet med at sende rykkere og udtage stævninger. I en lang række tilfælde, kan fremtidige problemer undgås ved en god forebyggende indsats. Er jeres procedurer, rutiner og relevante dokumenter med henblik på kreditstyring og inkasso up-to-date med den nyeste udvikling på området? En del firmaer oplever, at tab på debitorer ikke er et stort problem for dem i det daglige arbejde. Det skyldes, at deres kundeportefølje er karakteriseret ved få, men store og nære kunder, som ikke giver anledning til problemer så ofte. Så meget desto mere ærgerligt er det, hvis samhandlen med kunden pludseligt bringes til ophør på grund af en detalje, der kunne have været undgået ved et ordentligt aftalegrundlag.

Hos Forum Advokater definerer vi ikke kun os selv som inkassoadvokater; vi vil være kundens sparringspartner med kvalificeret juridisk rådgivning i hele kundeforholdets livscyklus. Vort fokus er på forebyggelse af inkassobehov samt evt. inkassation som sidste udvej. Vores ærinde er ikke at "støvsuge" markedet for inkassosager, men at hjælpe vore kunder til selv at opnå gode og bæredygtige kunderelationer gennem udarbejdelse af en fornuftig og tidssvarende debitor- og kreditpolitik. Den opgave løser vi bl.a. via afholdelse af årlige "serviceeftersyn" hos vore serviceabonnenter, hvor vi sammen med kunden gennemgår deres virksomheds procedurer, rutiner og relevante dokumenter med relation til kreditstyring og inkasso.

Man behøver naturligvis ikke være abonnent, for at kunne få fordele ved at benytte Forum Advokater som sparringspartner. Vi står altid til rådighed for en uforpligtende vurdering af det konkrete problem/ønske på ad hoc basis.

Inkasso over landegrænserne

Virkeligheden er, at de fleste danske virksomheder i stigende grad opererer på en global markedsplads. Derved bliver behovet for juridisk bistand i forbindelse med internationale retsforhold naturligt større. Det gælder selvfølgelig inkasso, men i lige så høj grad etablering af datterselskaber, udenlandske opkøb, internationale samarbejder; kort sagt: professionel interaktion på tværs af landegrænser. Forum Advokater er et internationalt orienteret kontor, hvor vi kan håndtere de fleste større sprog flydende i både skrift og tale, herunder: engelsk, tysk, spansk, fransk samt selvfølgelig de skandinaviske sprog. Herudover er Forum Advokater optaget i Legal 500, som er en international fortegnelse og anbefaling af advokatvirksomheder i hele verden.

Kvalitet

Du får en ordentlig kvalitet. Du får ikke discountløsninger. Heller ikke uetiske løsninger. Vi sælger håndværk, og vi vil være stolte

af de løsninger vi sælger. Derfor afsætter Forum Advokater en del ressourcer til at præge den omverden, vores kunder skal agere i. Det gør vi blandt andet ved deltagelse i den landsdækkende forening "Danske INKASSOadvokater", som dels arbejder på at sikre vores kunder nogle ordentlige vilkår at arbejde under, og dels arbejder på at indføre kvalitetsstandarder på de kontorer, der seriøst beskæftiger sig med kreditstyring og inkasso. Det er vores kunders garanti for professionelt arbejde. Forum Advokater er medstifter af foreningen. Det er vores signal til omverden om, at vi mener vores medlemskab seriøst. Vi vil lade det være op til vores kunder at vurdere kvaliteten af de ydelser, vi leverer. Dog tolker vi det som et positivt signal, at langt de fleste af vores kunder heldigvis kommer igen og igen.

Yderligere information

Du kan læse mere om Danske INKASSOadvokater på www.advokatinkasso.dk - yderligere information om Forum Advokater kan du finde på vores hjemmesider: www.forumadvokater.dk og www.forumorientering.dk.

Har du andre spørgsmål, er du selvfølgelig velkommen til at rette henvendelse, og vi deltager gerne i møder og seminarer, som kan arrangeres overalt i landet.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Inkasso over landegrænserne

Inkasso er vigtigere end før

Vi er desværre midt i en finanskrisen. I dag tæller den sidste krone på bundlinjen mere end nogensinde. Kreditstyring er en vigtig funktion også i mindre virksomheder, og derfor er det væsentligt, at "pengene kommer i kassen", både ved betalinger inden for Danmarks grænser og ved betalinger fra udlandet.

Det er mange danske virksomheder, som oplever at deres udenlandske klienter ikke betaler deres fakturaer.

Nu kan du få hjælp til inkasso over landegrænserne. Forum Advokater tilbyder din virksomhed hjælp til inkasso i hele Europa, Nord- og Sydamerika samt i Asien. Du får en aktiv og energisk indsats, idet vore advokater har netop den sproglige ekspertise, der er en forudsætning for at hente pengene til Danmark.

Sådan gør Forum Advokater

Først forsøger vi at opnå en juridisk gyldig aftale om frivillig betaling. Vi har gode erfaringer i de sager, hvor vi er på banen meget tidligt i forløbet. Udenlandske debitorer kan godt skelne mellem professionel inkasso og andre forsøg på inddrivelse. Når det lykkes at få en frivillig aftale, opnår din virksomhed tre fordele: det er billigere, det er hurtigere, og det er effektivt.

Lykkes det ikke at få en frivillig aftale, samarbejder vores advokater med lokale kollegaer. Her er det en stor fordel, at vore advokater taler den lokale advokats sprog. Det letter samarbejdet, det går hurtigere, koster mindre og er mere effektivt. Al samarbejde gennemføres på lokalsproget og på basis af personlige relationer med de udenlandske advokatkollegaer.

Vi yder også rådgivning til virksomheder om indgåelse af aftaler, udarbejdelse af salgs- og leveringsbetingelser og i det hele taget om forebyggelse af inkassobehov. Det indgår i vores rådgivning at vejlede om mulighederne for kreditforsikring som led i virksomhedens risikostyring. Derved kan din virksomhed komme på forkant og måske undgå inkassosager.

Hvis din samarbejdspartner i udlandet går konkurs, kan Forum Advokater repræsentere din virksomhed som kreditor under konkursbehandlingen og sikre, at du opnår den bedst mulige resultat.

Vort dokumenthåndteringscenter oversætter til/fra engelsk, tysk, spansk, fransk, italiensk og portugisisk de dokumenter, der er nødvendige for at gennemføre en inkassation i udlandet, og vi kan også sørge for evt. nødvendig legalisering af dokumenter.

Andre løsninger omkring kreditstyring og inkasso?

Forum Advokater har en stor specialafdeling for inkasso. Vi arbejder i hele Danmark samt i udlandet. Hør nærmere om vores abonnementsordninger og om mulighederne for individuel rådgivning om kreditstyring og inkasso i netop din virksomhed.

Du er meget velkommen til at kontakte os, allerede inden behovet for inkassation opstår. Vi kan evt. foretage et rutinecheck af bl.a. dine slags- og leveringsbetingelser, så din virksomhed er bedst rustet til at stå finanskrisen igennem.

NB: Du kan gratis abonnere på juranytt om erhvervsforhold. Se www.lovorientering.dk og modtager Forum Advokaters erhvervslovorientering.

Vil du vide mere ?

Læs mere på vores hjemmeside www.forumadvokater.dk

Forum Advokaters Rykkerservice

Få flere fordele og spar penge

Online-inkasso

Engang var det god latin at overlade inkassosagerne til "den faste advokat". I dag er det blevet et speciale at være god til inkasso - og i dag er det faktisk vigtigere end nogensinde før, at du har styr på inkasso - før dine regninger skal til inkasso. Det giver en hurtigere og mere omkostningseffektiv inddrivelsesprocedure. De færreste tænker på, at det vigtigste benarbejde skal gøres så tidligt i forløbet som muligt: så snart der er knas i betalingsviljen, skal der gribes ind. Hurtig indsats betaler sig - du kan se det direkte på bundlinien. Nogle mener, at inkassosager helt må opgives - fordi det er for dyrt. Men her har vi fundet på en løsning, som hjælper dig: Forum Advokater har udviklet et system, der er effektiviseret i en sådan grad, at vi nu kan tilbyde vores kunder næsten gratis udenretlig inkasso. Et års abonnement koster kr. 3.000,00. Herefter kan du gratis oprette alle de sager, du vil inden for denne ramme:

- sagen er under et år gammel
- du har sendt en rykker med inkassovarsel til skyldneren
- skyldneren har ikke gjort indsigelse mod kravet

Du kan altså - på kun 3 minutter - oprette en inkassosag online hos Forum Advokater uden at behøve at spekulere over prisen. Herefter overtager vi sagen og sender på dine vegne gratis en advokatrykker til debitor, hvor vi:

- beder debitor betale
- forklarer debitor, at der udtages stævning mod ham, hvis han ikke betaler
- forklarer debitor, at han risikerer at blive indberettet til et anerkendt skyldnerregister
- tilbyder debitor en afdragsordning

Betaler debitor herefter ikke, gør vi som udgangspunkt kun mere ved sagen, hvis vi har en aftale om det. Vi tilbyder sådanne aftaler på særligt gunstige vilkår for vores online-abonnenter.

BEMÆRK

Når vi har modtaget betaling fra debitor, afregner vi hele beløbet inkl. renter. Vi skal altså ikke have oprettelsesgebyrer, provision eller andre slet skjulte betalinger. Vores betaling for arbejdet består i abonnementsindtægterne samt det beløb, vi i henhold til gældende lovgivning kan pålægge debitor at betale for de rimelige og relevante omkostninger, der har været forbundet med inddrivelsen. Det betyder også, at vi ikke fakturerer vores abonnenter for de sager, hvor det ikke er lykkedes at opnå fuld omkostningsdækning hos debitor.

Spar tid

Hvorfor bruge tid på talrige rykkerskrivelser og henvendelser - overgiv sagen til Forum Advokater. Dermed slipper du for at skulle beskæftige dig yderligere med sagen og kan i stedet koncentrere dig om mere spændende opgaver - salg og kundepleje eksempelvis. Med andre ord: Online inkasso hæver din inddrivelsesprocent, minimerer tab på dårlige betalere og frigør ressourcer hos personalet - derved forbedres bundlinien!

Ved at lade os gøre det indledende benarbejde, sikrer du samtidig, at sagen behandles i overensstemmelse med gældende lovgivning, så kravet - eller en del af det - ikke senere forkastes på en formalitetsindsigelse. Vælger du senere at overgive sagen til retslig inkasso, sikrer du dig ydermere, at sagen er effektivt tilrettelagt for den advokat, som du vælger skal håndtere sagen. Derved spares tid og i sidste ende salærudgifter. Lykkes det ikke at inddrive fordringen via online-inkasso, kan du herefter frit overgive sagen til din egen advokat, eller evt. lade os forestå den videre sagsbehandling - Vi er faktisk ret gode til det!

Juridisk Hotline - For vore abonnementskunder

Forum Advokater ved fra kundeundersøgelser, at mange viger tilbage for at ringe til advokaten. Det koster jo penge. Som abonnent får du gratis adgang til vores telefonsupport. Du kan frit kontakte vore advokater for et telefonisk råd. Hvis vi kan svare kort, koster det ingenting. Hvis vi skal foretage sagsbehandling, får du pr e-mail et overslag over pris og en liste over de evt. oplysninger, vi skal bruge. Vi oplyser samtidig den forventede svartid. Hav dit kundenummer parat og husk at oplyse, at du ringer vedrørende Juridisk Hotline.

Debitorregistret

Som de første i landet opnåede Forum Advokater Debitorregistrets certificering. Det betyder, at vi kan tilbyde vore kunder at indberette dårlige betalere til Debitorregistret. Det giver mærkbar effekt og indberetninger til Debitorregistret er helt gratis for den kreditor, der er kunde hos Forum Advokater. Indberetning til Debitorregistret sker automatisk, når der er opnået fundament. Der kan endvidere også foretages indberetning til RKI mod særskilt betaling.

Online vidensbank

Som abonnent får du adgang til Forum Advokaters andre online-services: "Lovoriering" er vores e-mail baserede nyhedsbrev, hvor vi orienterer vores kunder om udviklingen i gældende ret på inkasso- og en lang række andre områder af erhvervs-

mæssig interesse. Vidste du for eksempel, at du må påregne dig kr. 100,00 for ulejligheden med at sende sagen til inkasso? Mange gør ikke! "Lovorientering" kan være et særdeles praktisk værktøj i det daglige arbejde.

Alle disse fordele får du – din investering er kun kr. 2.400,00 om året eksklusive moms.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Valg af virksomhedsform

Enkeltmandsvirksomhed, anpartsselskab eller...?

Når man igangsætter virksomhed bør man ikke nøjes med at vurdere sit forretningsgrundlag. Også skallen om virksomheden bør undergives grundige overvejelser.

Mange begynder med den personligt ejede virksomhed, hvor der ikke er noget kapitalkrav, men hvor man til gengæld hæfter personligt. Hvis man er flere, der påbegynder virksomhed sammen, er pendanten hertil et interessentskab. I disse virksomhedsformer beskattes alt hvad man tjener som personlig indkomst. Til gengæld kan man så også fradrage et eventuelt tab i den personlige indkomst. Man kan dog vælge at benytte virksomhedsordningen, der kan udligne beskatningen af indtjeningen, og som får skatteforholdene til at ligne dem, der finder anvendelse på selskaber.

Hvis man vil drive virksomhed sammen med andre i et interessentskab er det centralt at være opmærksom på, at der ikke findes en særlig lovgivning om denne virksomhedsform. Det betyder, at man skal aftale sig frem til vilkårene, hvis man vil have en rimelig grad af sikkerhed for, hvordan tvilstilfælde og tvister skal afgøres.

Har man brug for stor startkapital, og byder markedsforholdene eller virksomhedens strategi på store risici, indikerer det, at en af kapitalsselskabsformerne bør overvejes.

Der findes lovgivning omkring anpartsselskaber og aktieselskaber, som derfor er de almindeligste selskabsformer. Anpartsselskaberne er klart dominerende i antal, men aktieselskaberne er dominerende i indtjening, hvilket skyldes, at de fleste af de meget indtjenende selskaber er aktieselskaber, og at der er en stor mængde af anpartsselskaber, der har en lav indtjening.

Af samme årsag er der mange der mener, at der alt andet lige knytter sig en højere grad af tillid til et aktieselskab end til et anpartsselskab.

Til anpartsselskabet stilles der et kapitalkrav på kr. 80.000,00, og aktieselskabet skal der indskydes mindst kr. 500.000,00 i. Kapitalen kan tilvejebringes både ved kontant indskud og ved indskud af en virksomhed eller andre ikkekontante værdier, og i visse tilfælde kan man "vente" med at foretage kontantindbetaling af en del af selskabskapitalen.

Udover de nævnte selskaber er også kommanditselskabet og især partnerselskabet, der er et kommanditaktieselskab, en mulighed. Det er dog en meget sjældnere anvendt selskabsform. Den indebærer, at der er en række deltagere der hæfter begræn-

set, og en, der hæfter personligt. Det kan give skattemæssige fordele, særlig kombineret med de andre selskabsformer.

Man kan omdanne fra den ene til den anden form, men det kan have skattemæssige konsekvenser og man skal have fokus på dette og indrette sig optimalt med de modeller der står til rådighed.

Ejerskabsforholdene kræver også overvejelser – ofte er en holdingstruktur en fordel, både i skattemæssig og forretningsmæssig forstand. Også ved ejermæssig omstrukturering er skattemæssig rådgivning essentielt.

Ikke kun i en nystartet men også i en igangværende virksomhed kan der være behov for at tage stilling til, om virksomhedsformen og ejerforholdene stadig er optimale. Vigtige er forhold som virksomhedens placering i sin livscyklus og virksomhedens internationaliseringsgrad. Også leverandørforhold, kundeforhold og industriens konkurrenceintensitet og industriens placering i sin egen livscyklus er vigtige.

En advokat med indsigt i selskabsret og i skat og forretningsmæssige forhold vil kunne være en central og værdiskabende samarbejdspartner i disse vurderinger.

Vil du vide mere ?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Virksomhedens aftaler

Mundtlige aftaler er (som regel) også bindende...

men erfaringen viser, at parterne - når og hvis der opstår problemer - sjældent er enige om, hvad det egentlig var, de aftalte i sin tid. Ikke nødvendigvis af ond vilje, men ganske enkelt fordi den menneskelige hukommelse ikke altid fungerer så optimalt, som man kunne ønske sig.

Derfor er det ikke udtryk for mistillid at bede om, at en aftale bliver skrevet ned tværtimod. De bedste aftaler bliver der nemlig aldrig brug for, fordi ingen af parterne er i tvivl om, hvad der gælder.

Desuden er det inden for visse områder et egentligt lovkrav, at der skal foreligge et skriftligt grundlag. Det gælder for eksempel aftaler mellem et selskab og en eneaktionær- eller anpartshaver og aftaler med virksomhedens ansatte.

Klare aftaler forebygger konflikter

men er du sikker på, at du i kampens hede husker at få skrevet alle de ting ind i aftalen, som der reelt er brug for? Og har du sørget for at få dem skrevet så tydeligt, at også en udenforstående - f.eks. din nye medarbejder, en skønsmand eller en køber til din virksomhed - uden videre kan forstå, hvad meningen er?

Mange unødvendige konflikter opstår, fordi der er brugt ord eller formuleringer, som ikke er entydige, eller fordi parterne kommer i en situation, som ingen af dem har overvejet inden aftalen blev indgået.

Din advokat ved af erfaring hvilke juridiske, kommercielle og markeds-mæssige forhold, der skal tages højde for i en aftale og hvilke typiske konflikter, de forskellige typer af aftaler kan give anledning til. Derfor er advokaten i stand til at rådgive dig, så både du og den anden part i aftalen får mulighed for at finde og beskrive løsninger, inden konflikten opstår.

Aftaler, der er gældende i længere tid, skal "opdateres" en gang imellem - ligesom dine edb-programmer.

Vi lever i en foranderlig verden, hvor teknikken hele tiden gør fremskridt og hvor produkter, lovgivning og vores måde at opfatte verden på forandrer sig.

Derfor er det ikke sikkert, at den samarbejdsaftale eller ejeraftale eller de salgs- og leveringsbetingelser, som virksomheden har levet godt med i de seneste 10 år, også lever op til nutidens og morgendagens krav. Det kan få den konsekvens, at din virksomhed stilles ringere, fordi du ikke har været opmærksom på de nye muligheder eller begrænsninger.

Forum Advokater hjælper gerne med et jævnlige "serviceeftersyn" af din virksomheds kontrakter.

Hvordan bruger du os bedst og billigst?

Kontrakter skal udformes så de passer til den virkelighed, de skal bruges i, for juraen i sig selv løser ingen problemer.

Derfor er det meget vigtigt, at din advokat kender din virksomhed og dens produkter godt, så advokaten forstår de særlige vilkår, der gælder inden for netop din branche. Opgaven består i at udforme kontrakter og aftaler, der tager højde for lige præcis dine specielle behov. Hvis du skal have lavet salgs- og leveringsbetingelser vil advokaten derfor ofte interessere sig for en række forhold, der ikke umiddelbart har med jura at gøre - f.eks. hvilke tekniske risici, der er forbundet med jeres produkter - ganske enkelt fordi der nu engang er forskel på, om man sælger mejetærskere eller lægemidler.

Det er klart, at det tager tid at få indgående kendskab til en virksomhed eller en branche, men det giver også en uvurderlig fordel, når kontrakterne skal udformes. Hvis du samtidig ønsker det, giver det advokaten mulighed for målrettet at holde din virksomhed opdateret om ny lovgivning på områder, der er relevante for lige netop dig.

Endelig skal du være opmærksom på, at der kan være penge at spare, hvis du sørger for at de indledende oplysninger, advokaten skal bruge i forbindelse med sagens start, foreligger i en overskuelig form. Der kan være tale om helt banale oplysninger, men hvis oplysningerne ikke er der, skal det nødvendigvis undersøges, hvilket koster tid for advokaten og dermed penge for dig.

Læs også vores særskilte faktablade om:

- ansættelseskontrakter
- salgs- & leveringsbetingelser
- distributionsaftaler

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside

www.forumadvokater.dk

Salgs- og leveringsbetingelser

Enhver virksomhed bør overveje, om man med fordel kan udarbejde egne salgs- og leveringsbetingelser.

I nogle situationer kan det faktisk være et spørgsmål om liv eller død for virksomheden - ganske enkelt fordi de erstatningskrav, der kan følge af en utilsigtet fejl eller forsinkelse i leverancen, kan være så store, at virksomheden ikke kan overleve. Selv om det langt fra altid er så dramatisk, kan der være mange penge at spare ved at være forudseende.

Her er nogle eksempler på nogle af fordelene ved at lave sine egne salgs- og leveringsbetingelser:

- du får lejlighed til at gennemtænke, hvordan virksomhedens forretningsproces er, herunder eksempelvis hvornår der er indgået en aftale, hvornår der skal betales, hvornår der foreligger forsinkelse, hvor hurtigt der skal reklameres med videre.
- du får mulighed for at begrænse dit erstatningsansvar ved at beskrive hvad der er virksomhedens og hvad der kundens ansvar.
- du undgår at skulle tage stilling til aftalevilkårene fra gang til gang - med deraf følgende risiko for at glemme noget,
- dine kunder ved på forhånd, hvilke vilkår I handler på, og der kan om nødvendigt forhandles om individuelle vilkår,
- det giver dig mulighed for at sikre, at du - hvis en konflikt går i hårdknude - kan få afgjort konflikten ved en domstol eller voldgiftsret, du selv har valgt, så du ikke skal rejse til den anden ende af landet, fordi kundens virksomhed ligger der.

Hvis din virksomhed også handler med kunder i udlandet, er der endnu flere gode grunde til at have salgs- og leveringsbetingelserne i orden - for det er jo langt fra sikkert, at retsreglerne, i det land, din kunde kommer fra, ligner de regler, du er vant til. I salgs- og leveringsbetingelserne har du mulighed for på forhånd at fastlægge, at det for eksempel skal være dansk ret, der skal gælde for jeres aftale - og sådan en vedtagelse vil normalt også blive respekteret i udlandet.

At have et stykke papir med overskriften "salgs- og leveringsbetingelser" er heller ikke tilstrækkeligt - for som i alle andre aftaleforhold gælder det også her, at aftalevilkår skal være klare og letforståelige, selv om de handler om komplicerede retsforhold. Derfor er "længere" ikke nødvendigvis lig med "bedre".

Ydermere skal betingelserne passe til lige præcis din virksomhed. Det er helt afgørende, at der tages højde for de særlige udfordringer, som din type virksomhed risikerer at støde på. Du bør i processen se på hvilke produkter du producerer sammenholdt med virksomhedens placering i produktions- eller salgskæden. Derfor opnår man sjældent det bedste resultat ved at anvende andre virksomheders salgs- og leveringsbetingelser.

Hvis din virksomhed indgår som køber i et fast kundeforhold med bestemte leverandører, gælder det ligeledes, at det kan være en rigtig god ide at få foretaget en nærmere gennemgang af de vilkår, du egentlig handler på. Selv den bedste leverandør kan på et tidspunkt svigte. Har du overvejet, hvad det betyder for din produktion og i forhold til dine kunder, hvis du pludselig bliver ude af stand til at overholde aftalte leveringsfrister, eller hvis varerne er mangelfulde, fordi underleverandøren ikke leverede den lovede kvalitet? Som i så mange andre forhold gælder det også her, at når skaden først er sket, er det som regel for sent. Til gengæld kan man gøre meget for at forebygge de værste konsekvenser, hvis man handler i tide og for eksempel stiller krav om, at leverandøren skal have tegnet en produktansvarsforsikring.

Hos Forum Advokater har vi mange års erfaring - både i at udforme holdbare salgs- og leveringsbetingelser på dansk, engelsk, tysk og en række andre sprog, og i at rådgive om, hvordan du sikrer, at betingelserne rent faktisk bliver en del af den aftale, du indgår.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside
www.forumadvokater.dk

Ægtepagt – beskyt din virksomhed

(Ingen virksomhed uden ægtepagt...)

Ejer du en virksomhed, bør du altid overveje at sikre dig ved ægtepagt, inden du indgår ægteskab. Ellers risikerer du komplikationer og i værste fald kan du miste din virksomhed ved skilsmisse.

Ejer du en erhvervsvirksomhed bør du altid overveje hvilke fordele du kan få ved at oprette ægtepagt. Gør du ikke det, risikerer du store problemer for virksomheden, navnlig hvor formuen er bundet i ejendommen, driftsmidler, driftstilbehør, besætning m.m., nemlig at du skal udbetale et beløb, svarende til halvdelen af virksomhedens værdi til din ægtefælle i forbindelse med en skilsmisse.

I værste fald kan det medføre, at du må sælge virksomheden for at fremskaffe den fornødne likviditet. Du bør derfor overveje at oprette en ægtepagt. Samtidig bør du i den forbindelse overveje at sikre, at din ægtefælles interesser også tilgodeses – forholdet er blot det, at netop virksomheden kan lide ubodelig skade, hvis den – eventuelt med dine medejere af denne – bliver kastebold i en skilsmissesag med tilhørende bodeling.

Formuefællesskab

Den almindelige formueordning mellem ægtefæller er fælleseje også kaldet formuefællesskab.

Formuefællesskab medfører som udgangspunkt ligedeling, når et ægteskab opløses i forbindelse med separation og skilsmisse. Har den ene ægtefælle en formue på kr. 1.000.000,00 og den anden en formue på kr. 2.000.000,00 bliver der ved separation eller skilsmisse kr. 1.500.000,00 til hver. Hvis en ægtefælles formue er negativ skal gælden ikke deles.

Ægtepagter

I kan ændre den almindelige formueordning ved at oprette ægtepagt. Dette kræver at I:

- er enige om at oprette ægtepagt
- er enige om vilkårene
- tinglyser ægtepagten (det er en gyldighedsbetingelse)

Senere ændringer i eller ophævelse af ægtepagten kræver enighed mellem jer.

I en ægtepagt kan I aftale, hvilke genstande eller aktiver, som skal tilhøre hver ægtefælle som særeje. Det kan være bestemte genstande, for eksempel en fast ejendom (hus/sommerhus), en

erhvervsvirksomhed, en del af formuen eller hele den pågældende ægtefælles formue, som skal være særeje.

Der er intet til hinder for at aftale en kombination, hvor noget er fælleseje og noget er særeje for henholdsvis den ene og den anden ægtefælle.

Hovedformålet med at oprette en ægtepagt om særeje er, at særejet holdes uden for bodelingen i forbindelse med separation og skilsmisse. Særejet skal ikke deles. Derudover vil ægtepagten i mange tilfælde kunne være et godt værktøj til at sikre længstlevende ægtefælle den bedst mulige stilling ved den enes død. Ægtepagt kombineres derfor ofte med testamente.

Forskellige typer særeje

Fuldstændigt særeje har den ulempe, at den længstlevende ægtefælle ikke kan sidde i uskiftet bo med fællesbørn for så vidt angår det fuldstændige særeje.

Skilsmissesæreje overgår pr. definition til formuefællesskab i tilfælde af død, hvilket medfører, at den længstlevende ægtefælle kan sidde i uskiftet bo med fællesbørn. Denne form for skilsmissesæreje fraråder vi normalt – anvend i stedet en form for kombinationsæreje. Det er en særejeform, der er kendetegnet ved, at I kombinerer reglerne om fuldstændigt særeje og skilsmissesæreje. I kan aftale, at den længstlevendes skilsmissesæreje skal overgå til fuldstændigt særeje, hvorimod førstafdødes skilsmissesæreje bliver fælleseje.

Brøkdelsæreje: I kan lade en nærmere angivet brøkdelt af formuen være særeje.

Aftrapningssæreje: Særejet overgår gradvist til almindeligt formuefællesskab efter en forudbestemt tidsplan.

Som det fremgår, er der flere forskellige typer særeje, som I kan kombinere på kryds og tværs, så det næsten altid vil være muligt at skræddersy en ordning, som opfylder netop de krav og ønsker, I måtte have.

I kan også bestemme særeje overfor jeres børn, hvis I giver dem en gave. Så skal de ikke dele den gave, de har fået af jer, med deres ægtefælle, hvis de på et tidspunkt skal skilles.

På samme måde kan I ved testamente bestemme, at arven skal være særeje for jeres arvinger.

Yderligere læsestof om dette emne:

- Børnetestamente. Hvem arver?
- 13 gode grunde til ikke at oprette testamente.
- Giv din næste et godt råd – om ægtepagter.
- Ægtepagt og testamente – 1 + 1 = 3.
- Om juraen ved vores bryllup.

Vil du vide mere ?

Læs mere på vores hjemmeside

www.forumadvokater.dk

Entrepriser

Det er altid en spændende opgave selv at bygge eller ombygge hus eller udvide de lokaler, man har sin produktion eller kontor i. Der er dog en række forhold, man bør være opmærksom på, hvis man selv står som bygherre.

Opgave 1 - Byggefeltets placering og ejendommen

Få tilknyttet en rådgivende ingeniør eller arkitekt for at sikre, at indholdet af lokalplaner, byggelinjer, adgangsveje m.v. er i orden, samt at brugen af lokalet også stemmer overens med kommuneplan, lokalplan m.v. Der bør foretages undersøgelser af, om der er registreret forurening, naturbeskyttelse eller fredninger, som kan have betydning for byggeriet.

Opgave 2 - Forsyningsledninger

Gennemgå ejendommens bestående forsyningsledninger i form af kloak, vand, el og teknisk strøm m.v. for at sikre, at disse kan anvendes i forbindelse med den fortsatte udbygning, eller om de i den forbindelse skal ændres, udvides eller flyttes.

Opgave 3

Du skal sikre dig, at der er parkeringspladser i de omgivende arealer, således at du ikke støder ind i planmæssige eller godkendelsesmæssige problemer i den forbindelse.

Opgave 4 - Forprojekt

Der skal udarbejdes et forprojekt og en foreløbig økonomisk oversigt over udgifterne. Tag stilling til alt efter byggeriets omfang, om arbejdet skal udføres som regningsarbejde, tilbudsarbejde ved udbud eller igennem partnering (partnering er et system, hvor opgaven overlades til en enkelt totalentreprenør, som færdigprojekterer og udfører arbejdet inden for en fast sum og i øvrigt fremkommer med åbne kalkulationer). Få undersøgt om de arkitektstreger, som er slået på tegningerne, og som ser imponerende ud, også rent faktisk teknisk kan lade sig udføre.

Opgave 5 - Hovedprojektering

Hovedprojekteringen udføres og angivelse af endelige byggeomkostninger bør udregnes. Giv dig tid til at gennemgå detaljerne i projektet og ajourføre hele tiden omkostningerne i forbindelse med byggeriet.

Gå ikke videre til de næste opgaver, før du er helt sikker på, at finansieringen er på plads. Udregn konsekvensanalyse for fremtidig økonomi. Husk at afsætte et beløb til vedligeholdelse af bygninger (det skal sjovt nok også ske på nyere bygninger). Udregn fremtidige ejendomsskatter og vær opmærksom på, at dækningsafgift for de kommuner, som opkræver dette kan være store beløb (Roskilde Kommune opkræver 1% af bygningens værdi om året).

Opgave 6

Byggetilladelse er kommet. Byggelån etableret. Betalingsplan skal foreligge. Garantistillelse fra entreprenør skal foreligge. Bygherre tegner All risk-forsikring (entreprise-forsikring).

Hvis der er flere entreprenører på opgaven, bør en af entreprenørerne påtage sig byggestyringen med henblik på at få afgrænset de enkelte entrepriser over for hinanden. Få aftaler på plads om byggepladsens indretning, byggeskure og byggestrøm m.v.

Opgave 7

Deltag selv i byggemøderne, eller send en betroet medarbejder. Sørg for, at der er fast referat og fast dagsorden, og sørg for at byggemødereferatet får et indhold. Fotografér undervejs, således at du sikrer dig bevis.

Opgave 8

Undervejs vil der ganske sikkert opstå uforudsete problemer. Sørg for at få beskrevet disse rigtigt. Sørg for at få vurderet, om det er bygherrens risiko, entreprenørens risiko eller rådgivers risiko. Husk på, at alle vil søge at dække sig ind, således at det er bygherren, der kommer til at betale i sidste ende.

Opgave 9 - Afleveringsforretning

Sørg for, at der bliver afleveret en ordentlig afleveringsprotokol. Sørg for, at der bliver sat datoer på, hvornår de sidste mangler skal udbedres, og hvordan de skal udbedres. Husk 1-års gennemgangen og 5-års gennemgangen.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside www.forumadvokater.dk

Tilfredse medarbejdere er guld værd...

Og tilfredsheden på begge sider bliver endnu større, når parternes gensidige forventninger er nedskrevet i et klart aftalegrundlag.

Siden 1993 har det været et lovkrav, at alle væsentlige vilkår for et ansættelsesforhold er nedfældet skriftligt i en kontrakt eller et ansættelsesbevis, som skal udleveres til medarbejderen senest en måned efter tiltrædelsen.

Ansættelsesbeviset skal blandt andet indeholde oplysning om:

- medarbejderens stillingsbetegnelse, jobkategori eller en beskrivelse af arbejdsområdet,
- arbejdsstedets beliggenhed,
- aftaler om prøvetid,
- opsigelsesvarsel,
- de overenskomster, der dækker arbejdsforholdet,
- den daglige eller ugentlig arbejdstid,
- hvorvidt der er pligt til overarbejde - og hvordan det evt. honoreres

samt en række andre forhold - herunder især alle forhold, der kan anses for at være af væsentlig betydning for medarbejderen. Forhold, der hidtil blot har været reguleret via en mangeårig praksis på arbejdspladsen, bør (og skal, hvis det er tale om forhold som nævnt ovenfor) nu i stedet nedfældes skriftligt.

Det koster en godtgørelse til medarbejderen i størrelsesordenen kr. 1.000,00 og opefter, hvis ansættelsesbevislovens krav ikke er opfyldt. Godtgørelsen er ikke fradragsberettiget.

Endvidere indeholder andre love, f.eks. funktionærloven og ferieloven, en række bestemmelser, der har til formål at beskytte medarbejderen. Disse bestemmelser kan som hovedregel ikke fraviges ved aftale. Er du klar over, hvad der præcis skal til for, at en ansat betragtes som funktionær? Ved du hvilke regler, der gælder i forbindelse med sygdommeldinger, varsling af ferie etc.?

Internetadgang og e-mail er daglige arbejdsredskaber i mange virksomheder, og det er i den forbindelse værd at huske på, at alt, der kan bruges, som bekendt også kan misbruges. Kender du reglerne for, i hvilke situationer du har lov til at læse dine medarbejders e-mails, og har din virksomhed fastlagt regler for, hvad medarbejderne må og ikke må bruge Internet og e-mails til, så alle ved, hvad de skal rette sig efter?

Konflikter mellem medarbejderne indbyrdes vil typisk også forekomme før eller siden. Når det sker, er det vigtigt, at virksomhedens ledelse kender sine forpligtelser, og at der er et beredskab til at håndtere f.eks. tilfælde af mobning eller sexchikane.

Hvis én eller flere af dine medarbejdere har stillinger, der giver indsigt i forhold, som kan være af konkurrencemæssig betydning for virksomheden, bør det overvejes at aftale en konkurrence- eller kundeklausul. Når skaden først er sket, er det som regel for sent. Mange virksomheder lever i den fejlagtige tro, at for eksempel Markedsføringslovens bestemmelser om erhvervshemmeligheder yder tilstrækkelig beskyttelse, men det er langt fra altid tilfældet, ganske enkelt fordi definitionen af, hvad der udgør en erhvervshemmelighed, er mere snæver end de fleste forestiller sig. Fordi konkurrence- og kundeklausuler repræsenterer et betydeligt indgreb i medarbejderens erhvervsfrihed, er de underlagt en nøje regulering og skal derfor formuleres tilsvarende omhyggeligt, hvis man vil sikre, at klausulen virkelig er holdbar den dag, der bliver brug for den.

På et eller andet tidspunkt oplever de fleste virksomheder at måtte afskedige eller måske endda bortvise en medarbejder. Det kan være en rigtig god ide at tage advokaten med på råd, inden der skrives til handling. Det kan koste mange måneders ekstra løn at afskedige på det forkerte grundlag - ikke mindst hvis medarbejderen er omfattet af særlige beskyttelsesregler, f.eks. i forbindelse med graviditet.

Hvis du en dag skal sælge din virksomhed, vil en mulig køber blandt andet interessere sig for de forhold, der er nævnt her og så kan det koste dyrt, hvis aftalegrundlaget med medarbejderne ikke er på plads.

Vil du vide mere?

Læs mere på vores hjemmeside

www.forumadvokater.dk